МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА
Факультет економіки і підприємництва
Кафедра економіки

Допущено до захисту
“_____” _____ 2023 р.
Зав. кафедри, д.е.н., професор
_____ **Осіпова А.А.**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВА: ОЦІНКА ТА РОЗРОБКА ЗАХОДІВ ЙОГО ПОКРАЩЕННЯ

Виконала– студентка 2 курсу, групи 21м-е
освітньої програми «Бізнес економіка»
спеціальності 051 Економіка
Прилуцька Оксана Віталіївна

Науковий керівник – к.е.н.
Смолій Людмила Василівна

Умань – 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА

Факультет економіки і підприємництва

Кафедра економіки

Освітня програма «Бізнес-економіка»

Спеціальність 051 Економіка

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

_____ **Р.П. Мудрак**
(підпис) (ініціали, прізвище)

«____»_____2022 року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Студентці Прилуцькій Оксані Віталіївні
(прізвище, ім'я, по-батькові студента)

1. Тема роботи «Фінансовий стан підприємства: оцінка та розробка заходів його покращення»
керівник роботи Смолій Людмила Василівна, к. е. н., доцент
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)
затверджені наказом по університету від«02» грудня 2022 року № 01-06/196
2. Строк подання студентом роботи: 01.12.2023 р.
3. Вихідні дані до роботи: Закони та законодавчі акти України, матеріали конференцій, наукових статей вітчизняних та зарубіжних дослідників у сфері оцінки, аналізу та прогнозування фінансового стану підприємств, ресурси мережі Інтернет, річні звіти підприємства, статистична звітність, додаткові таблиці до річних звітів, наукова література.
4. Перелік питань, які потрібно розробити:
1. Теоретичні та методичні аспекти оцінки фінансового стану підприємства.
2. Сучасний стан діяльності ТОВ «Урочище Журавське» Черкаської області.
3. Напрями зміцнення фінансового стану аграрних підприємств.
5. Перелік графічного матеріалу: 18 таблиць, 6 рисунків.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 12 жовтня 2022 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Строк виконання етапів проекту	Примітка
1.	Вибір теми кваліфікаційної роботи	10.10.2022	
2.	Одержання індивідуального завдання	12.10.2022	
3.	Складання календарного плану написання кваліфікаційної роботи	13.10.2022	
4.	Підготовка до виконання кваліфікаційної роботи - підбір та вивчення літератури - участь у виконанні науково-дослідних робіт - виконання курсових робіт - інші заходи	15.12.2022 р. 30.04.2023 р. 30.05.2023 р.	
5.	Уточнення теми кваліфікаційної роботи та календарного плану-графіка, виходячи зі специфіки базового підприємства, установи	До початку II семестру	
6.	Підготовка: - першого розділу - другого розділу - третього розділу - висновків	30.03.2023 р. 30.06.2023 р. 28.09.2023 р. 02.11.2023 р.	
7.	Доопрацювання кваліфікаційної роботи з урахуванням зауважень наукового керівника	29.11.2023	
8.	Написання та оформлення роботи в остаточному варіанті	01.12.2023	
9.	Перевірка роботи на академічний плагіат	06.12.2023	
10.	Одержання відгуку наукового керівника	08.12.2023	
11.	Попередній захист роботи на кафедрі	11.12.2023	
12.	Затвердження роботи завідувачем кафедри	12.12.2023	
13.	Одержання рецензії	13.12.2023	
14.	Захист кваліфікаційної роботи	20.12.2023	

Студент _____ **Прилуцька О.В.**
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ **Смолій Л.В.**
(підпис) (прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

на кваліфікаційну роботу

«Фінансовий стан підприємства:оцінка та розробка заходів його покращення»

студентки факультету економіки і підприємництва
Уманського національного університету садівництва
Прилуцької Оксани Віталіївни

В сучасних умовах функціонування економіки відповідність та ефективність прийнятих управлінських рішень на макро- та макрорівнях здебільшого залежить від результатів аналізу фінансового стану суб'єкта господарювання, в результаті якого обчислюються не тільки окремі коефіцієнти та вивчається комплекс показників, а також відображаються різні аспекти фінансової діяльності підприємства. Нестабільність в розвитку аграрного сектору економіки створює необхідність кожному суб'єкту господарювання постійно шукати шляхи покращення та підвищення ефективності своєї діяльності. Тому дослідження фінансового стану підприємств галузі набуває особливої актуальності.

Кваліфікаційна робота структурно охоплює вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 63 сторінки друкованого тексту, включаючи 6 рисунків та 18 таблиць. Список використаних джерел налічує 53 найменування.

Метою даного дослідження є розвиток теоретичних та практичних аспектів аналізу фінансового стану підприємства та вироблення рекомендацій щодо його покращення.

В першому розділі обгрунтовано теоретичні засади аналізу фінансового стану підприємства.

В другому розділі розглянуто сучасний стан діяльності ТОВ «Урочище Журавське» Черкаської області; проаналізовано його фінансовий стан та розроблено прогноз фінансової стійкості.

В третьому розділі висвітлено напрями покращення фінансового стану аграрних підприємств.

Анотація

В кваліфікаційній роботі обґрунтовано теоретико-методичні засади та науково-практичні рекомендації щодо обґрунтування напрямів покращення фінансового стану підприємств.

Ключові слова: фінансовий стан підприємства, фінансова стабільність, прибуток, ліквідність, платоспроможність, фінансова незалежність.

Summary

The Master's qualification work substantiates the theoretical and methodological principles and scientific and practical recommendations for substantiating directions for improving the financial condition of agrarian enterprises.

Key words: financial condition of the enterprise, financial stability, profit, liquidity, solvency, financial independence

ЗМІСТ

ВСТУП…… 7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА ……..…..…… 9
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «УРОЧИЩЕ ЖУРАВСЬКЕ» ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ…… 20
2.1. Оцінка та аналіз діяльності ТОВ «Урочище Журавське»...…….. 20
2.2. Аналіз фінансового стану діяльності підприємства ТОВ «Урочище Журавське» Черкаської області ……..……...… 29
2.3. Прогнозування фінансової стійкості ТОВ «Урочище Журавське» Черкаської області ……... 37
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ……..... 48
ВИСНОВКИ……..…… 57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ……..…..... 60

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах аналіз фінансового стану підприємства займає важливе місце у процесі управління ним, оскільки забезпечення фінансової стабільності компанії є актуальною проблемою для кожного підприємства. У ринкових умовах кожна компанія зацікавлена в отриманні стабільних доходів, забезпеченні платоспроможності компанії у довгостроковій перспективі, а також у можливості постійного економічного зростання. Рівень фінансової стійкості компанії також визначає її позицію на ринку, конкурентоспроможність, потенціал у діловому співробітництві. Таким чином, кожне підприємство повинне розробляти і використовувати сучасні методи аналізу свого фінансового стану, щоб вчасно передбачати можливі негативні тенденції розвитку та приймати правильні управлінські рішення задля їх успішного усунення. У зв'язку з цим, дослідження теоретичних та практичних аспектів аналізу фінансового стану компанії, а також розробка на його основі рекомендацій щодо покращення фінансового стану та його прогнозування набувають у наші дні особливої актуальності.

Мета і завдання дослідження. Метою даного дослідження є розвиток теоретичних та практичних аспектів аналізу фінансового стану підприємства та вироблення рекомендацій щодо його покращення.

Для досягнення поставленої мети було послідовно вирішено наступні завдання:

– розкрити сутність аналізу фінансового стану підприємства, дослідити його основні види та підходи до здійснення;

– визначити методи оцінки фінансової стійкості підприємства;

– провести аналіз активів та джерел формування капіталу ТОВ «Урочище Журавське» та на його основі здійснити оцінку рівня ліквідності та рентабельності компанії;

– проаналізувати рівень фінансової стійкості ТОВ «Урочище Журавське» на основі виділених методів та показників;

– здійснити прогнозування фінансової стійкості показників ТОВ «Урочище Журавське»;

– розробити рекомендації щодо покращення фінансового ТОВ «Урочище Журавське»».

Об’єктом дослідження є фінансовий стан підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні підходи до аналізу фінансового стану ТОВ «Урочище Журавське»з метою розробки ефективних рекомендацій щодо його покращення.

Методи дослідження. У ході проведення дослідження було використано метод аналізу під час вивчення окремих складових фінансового стану підприємства та метод синтезу для узагальнення висновків щодо способів його покращення. Метод наукової абстракції був використаний під час виокремлення основних властивостей складових фінансового стану та абстрагування від другорядних. Метод статистичного аналізу дав змогу зібрати та обробити дані щодо результатів функціонування підприємства протягом встановленого періоду, а за допомогою методу порівняння було здійснено порівняння абсолютних та відносних величин даного статистичного ряду. Також у процесі дослідження було використано SWOT-аналіз, методи Альтмана, Спрінгейта, Терещенка для прогнозування банкрутства компанії.

Інформаційну базу дослідження становлять накази Міністерства фінансів України, Податкової служби України, матеріали навчальних посібників, підручників, конференцій, наукових статей вітчизняних та зарубіжних дослідників у сфері оцінки, аналізу та прогнозування фінансового стану підприємств, а також ресурси мережі Інтернет.

Кваліфікаційна робота структурно охоплює вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 63 сторінки друкованого тексту, включаючи 6 рисунків та 18 таблиць. Список використаних джерел налічує 53 найменування.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Основною характеристикою забезпеченості суб'єкта господарювання фінансовими ресурсами, що необхідні для здійснення ефективної фінансово господарської діяльності та вчасного виконання фінансових зобов'язань є його фінансовий стан. Водночас аналіз фінансового стану суб'єкта господарювання являється чи не найважливішим елементом у системі управління і прийняття важливих господарських рішень. Результат даного аналізу становить інтерес практично для всіх стейкхолдерів підприємства: споживачів продукції/по слуг, постачальників, топ-менеджерів, власників, інвесторів, кредиторів та державних органів управління. Адже саме фінансовий стан підприємства віддзеркалює ефективність господарської та фінансової діяльності суб'єкта господарювання.

Важливо, що фінансовий стан підприємства характеризує не тільки ступінь його життєдіяльності, а й розкриває потужність чинників розвитку суб'єкта

Аналіз літературних джерел свідчить про неоднозначність трактування поняття "фінансовий стан підприємства". А.Д. Шеремет зазначає, що фінансовий стан підприємства характеризується розміщенням і використанням засобів (активів) та характером джерел їх формування (власного та боргового капіталу, тобто пасивів) [1, с. 179]. Такої ж думки дотримуються І.О. Бланк [2, с. 521], О.В. Павловська [3, с. 381], Т.О. Фролова [4, с. 77], Б.М. Литвин, М.В. Стельмах [5, с. 81—82], О.О. Шеремет. Однак останній акцентує увагу на рівні збалансованості складових активу та джерел фінансування підприємства [6, с. 178].

Г.В. Савицька [7, с. 475] пропонує розглядати фінан совий стан підприємства як економічну категорію, яка відображає стан капіталу в процесі його кругообігу та спроможність суб'єкта до саморозвитку на фіксований момент часу. Аналогічної думки дотримується й І.Ф. Прокопенко [8, с.115].

О.В. Павловська, Н.М. Притуляк [9, с. 15] стверд жують, що фінансовий стан — найважливіша характе ристика економічної діяльності підприємства,

оскільки визначає конкурентоспроможність підприємства, його потенціал у діловому співробітництві, оцінює ступінь гарантованості економічних інтересів самого підприємства та його партнерів із фінансових та інших відносин. Акцент на тому, що фінансовий стан підприємства визначає конкурентоспроможність суб'єкта господарювання також роблять Р.С. Сайфулін, Е.В. Негашев [10, с. 82], Г.О. Крамаренко, О.Є. Чорна [11, с. 322], Р.О. Кос тирко [12, с. 655].

М.Д. Білик [13, с. 87] пропонує розглядати фінансовий стан підприємства як реальну (фіксовану на момент часу) й потенційну фінансову спроможність підприємства забезпечити певний рівень фінансування поточної діяльності, саморозвитку та погашення зобо в'язань перед підприємствами й державою. Тобто фінансовий стан у цьому випадку характеризується як спроможність підприємства розраховуватися зі своїми зобов'язаннями. Подібної думки притримується також М.Я. Дем'яненко [14, с. 378].

М.Ф. Коробов [15, с. 55] зазначає, що фінансовий стан підприємства – це складна, інтегрована за багатьма показниками характеристика якості його діяльності. Як сукупність показників фінансовий стан розглядає й О.Я. Базілінська [16, с. 6]. Однак автори не конкретизують, які саме групи показників необхідно використовувати.

М.Н. Крейніна пропонує розглядати фінансовий стан як показник економічної діяльності підприємства, що характеризує його ділову активність і надійність [17, с. 11]. Слід зазначити, що перелік даних показників слід розширити, адже самостійно вони не відображують повної картини дій суб'єкта господарювання, не дають можливість всеціло оцінити ефективність його діяльності.

Ю.С. Цал Цалко [18, с. 457] стверджує, що фінансовий стан підприємства характеризується фінансовою стійкістю. Надто однозначним також є визначення Г.Б. Поляка фінансового стану підприємства як кінцевих результатів його діяльності [19, с. 215]. Адже, не можливо охарактеризувати фінансовий стан підприємства лише по тому отримало воно прибуток чи збиток за результатами діяльності у звітному періоді, не враховуючи що ж стало причиною цього.

На думку колективу авторів на чолі з А.М. Поддєрьогіним [20, с. 310], фінансовий стан підприємства — це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів. У подібному ключі, як результат реалізації зовнішніх та внутрішніх фінансово господарської діяльності підприємства, фінансовий стан розглядає О.В. Крухмаль та В.В. Коваленко [21, с. 171].

Варто відзначити, що і в чинному законодавстві не існує єдиного підходу до суті даного поняття. Так, відповідно до Наказу Міністерства фінансів України та Фонду державного майна України "Про затвердження Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації", фінансовий стан – це сукупність показників, що відображають наявність, розміщення і використання ресурсів [22]. А відповідно до Листа Державної податкової адміністрації України "Щодо Методичних рекомендацій по аналізу фінансово господарського стану підприємств та організацій", фінансовий стан є комплексним поняттям і відображає рейтинг підприємства на фінансовому ринку [23].

Таблиця 1.1

Основні відмінності між поняттями "фінансова стабільність та "фінансова стійкість"

Ознака	Стабільність	Стійкість
Основна характеристика	Частота прояву певного явища	Рівновага на конкретний момент часу
Часовий аспект	Характеристика динамічних процесів,процесів руху(зміни)за (або на) певний період часу; можна розглядати як сталість стійкості підприємства в кожний момент минулого чи майбутнього;тобто характеризує динамічний стан	Характеристика стану в той чи інший момент часу. Можна розглядати як моменту характеристику стану досліджувальної системи,оскільки вона відображає міцність стану підприємства на певну дату (момент часу); характеризує статичний стан
Широта охоплення поняття	Поняття є більш широким та припускає,що фінанси підприємства функціонують	Вужче поняття,фінансова стійкість – тільки прагнення до рівноваги, а її досягнення є

	у стані рівноваги,зберігаючи незмінною свою структуру	можливими лише за відсутності негативних шоків
Чим визначається	Визначається мінімальними змінами в роботі системи, збереженням високих позитивних результатів	Визначається як здатність «зберігати,опиратися та вистояти»
Складові	Фінансова рівновага,фінансова стійкість,конкурентна стійкість	Виробнича,управлінська,інвестиційна, маркетингова,кадрова та ін.

Джерело: складено автором на основі [25, с. 182; 26, с. 20].

Проаналізувавши поняття "фінансовий стан підприємства", нами було виокремлено основні підходи до його визначення:

1. Фінансовий стан як рівень збалансованості структурних елементів активів і джерел їх фінансування підприємства, а також ступінь ефективності їх використання.

2. Фінансовий стан як стан капіталу в процесі його кругообігу та спроможність підприємства до саморозвитку.

3. Фінансовий стан підприємства як показник його фінансової конкурентоспроможності.

4. Фінансовий стан як здатність підприємства фінансувати свою діяльність та розраховуватися за зобов'язаннями.

5. Фінансовий стан як сукупність значень показників, що відображають процес формування й використання фінансових ресурсів.

6. Фінансовий стан як комплексне поняття, яке є результатом взаємодії усіх елементів системи фінансових відносин підприємства.

Узагальнивши вище наведену інформацію, можемо надати таке визначення поняттю "фінансовий стан підприємства" – це система фінансових відносин, що визначається сукупністю виробничо господарських факторів та характеризується комплексом показників, що відображають наявність, ефективність розміщення й використання фінансових ресурсів суб’єкта господарювання, а також його конкурентоспроможність та здатність підприємства фінансувати свою діяльність.

Також необхідно розмежувати поняття "фінансовий стан", "фінансова стійкість", "фінансова стабільність" та "фінансова рівновага". Наше бачення співвідношення цих понять представлено на рис. 1.1.

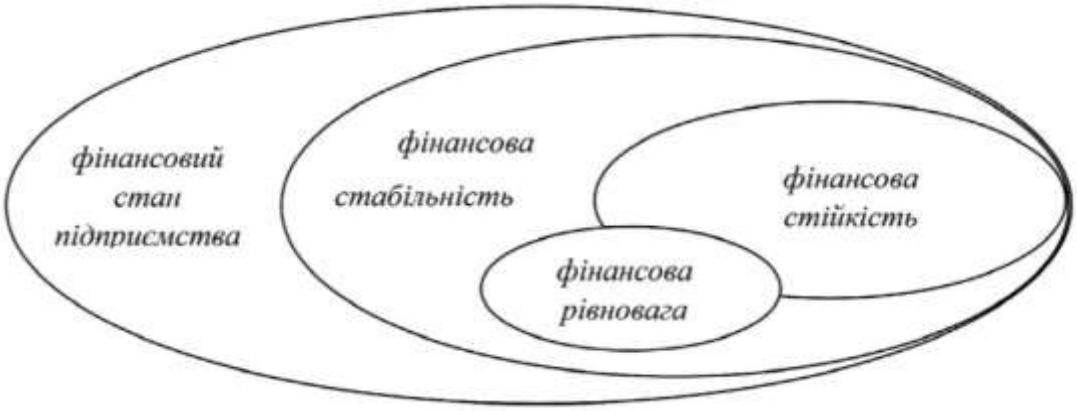

Рис. 1.1. Співвідношення понять "фінансовий стан", "фінансова стійкість", "фінансова стабільність" та "фінансова рівновага"

Джерело: розроблено автором

Таким чином, "фінансовий стан" є найширшим поняттям з вищеперелічених та характеризується (поряд з іншими поняттями) фінансовою стабільністю.

Фінансова стійкість є моментною характеристикою стану підприємства (тобто відображає міцність стану підприємства на певну дату), а фінансова стабільність характеризує динаміку міцності за певний пе ріод часу.

Під фінансовою стабільністю розуміють такий стан активів та джерел фінансування підприємства, яке гарантує йому постійну платоспроможність, характеризує ступінь фінансової незалежності підприємства, прибутковості фінансової рівноваги протягом тривалого періоду, незважаючи на вплив внутрішніх і зовнішніх фак торів [24, с. 120]. Авторське бачення різниці понять "фінансова стабільність" та "фінансова стійкість" представлено в таблиці 1.1.

Що стосується фінансової рівноваги, то вона, поряд з фінансовою стійкістю, являється складовою фінансової стабільності, однак, в той же час, може ха рактеризувати фінансову стійкість (якщо розглядати її на певну дату, а

не за проміжок часу). Фінансова рівновага – це характеристика стану фінансової діяльності підприємства, за якого потреба в збільшенні обсягу активів підприємства балансується можливостями підприємства щодо формування його фінансових ресурсів [25, с.182].

Безперечно, після уточнення економічної суті поняття "фінансовий стан", виникає необхідність розглянути питання управління фінансовим станом на підприємстві, що являється одним із найважливіших функціональних напрямів системи фінансового менеджменту.

Управління фінансовим станом підприємства – це система принципів і методів розроблення та реалізації управлінських рішень, пов'язаних із забезпеченням до сягнення такої фінансової позиції, що характеризується цільовим рівнем визначених показників фінансового стану і дає змогу забезпечувати достатній рівень фінан сування діяльності підприємства та ефективно здійснювати її в майбутньому [26, с. 20].

Зазначимо, що головною метою управління фінансовим станом суб'єкта господарювання є покращення ефективності фінансово господарської діяльності та найпродуктивніше використання його потенціалу зад ля максимізації вартості підприємства та пришвидшення темпів розвитку. Для виконання даної мети на під приємстві мають бути поставленні такі завдання [27, с. 57; 28, с. 466]:

1) формування достатнього обсягу фінансових ресурсів;

2) оптимізація структури активів та структури капіталу;

3) збільшення ефективності використання фінансових ресурсів;

4) оптимізація /збалансованість грошових потоків;

5) прискорення оборотності оборотних активів;

6) досягнення фінансової стійкості та платоспроможності;

7) мінімізація рівня фінансових ризиків;

8) максимізація прибутковості.

Етапи процесу управління фінансовим станом підприємства представлені на рис. 1.2.

Рис. 1.2. Етапи управління фінансовим станом підприємства

Джерело: складено автором за даними [29, с. 352; 30, с. 129].

Питання ефективного управління фінансовим станом підприємства найдоцільніше вирішувати на таких рівнях: оперативному, інноваційному та стратегічному. Така класифікація зумовлена необхідністю врахування фактору часу, тобто управління фінансовим станом в короткостроковому, середньостроковому та довгостроковому періодах.

Змістовність аналізу, його глибина і повнота врахування всіх факторів, які впливають на стан об'єкта вивчення, значною мірою визначаються станом інформаційного забезпечення. Інформаційне забезпечення фінансового аналізу - це система даних, які дозволяють вивчити реальний стан об'єкта управління та виміряти вплив факторів, які його визначають [10]. Відповідно до цього, придатність інформації для прийняття рішень має відповідати вимогам: державної регламентації; своєчасності подання; зіставності показників; доступності та гласності; раціональності; обов'язковості подання; методологічної єдності розрахунків показників.

Залежно від змісту і завдань аналізу використовують такі основні інформаційні джерела: фінансову звітність; статистичну звітність; дані внутрішньогосподарського (управлінського) бухгалтерського обліку; дані з первинної облікової документації (вибіркові дані); експертні оцінки.

Як відомо, фінансовий аналіз – це складова загального аналізу господарської діяльності, що охоплює два взаємопов'язаних розділи: аналіз фінансовий та управлінський. Такий розподіл досить умовний і відповідає розподілу бухгалтерського обліку на підприємстві на фінансовий та управлінський, що є об'єктивною потребою під час діяльності підприємства в ринкових умовах [7,8].

Фінансовий аналіз за користувачами можна поділити на внутрішній та зовнішній, їх різниця полягає в тому, хто його проводить та ціллю його проведення.

Основний зміст зовнішнього аналізу – надання інформації численним користувачам про прибутковість діяльності підприємства, його платоспроможність, фінансову незалежність, ділову активність, ринкову стійкість тощо.

Стандарти обліку та звітності зумовлюють розробку регламентованих, типових методик аналізу. Так методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та методика поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств, що розроблені Агенством України з питань запобігання банкрутству, зорієнтовані на показники зовнішнього фінансового аналізу. Тест на ймовірність банкрутства та методика оцінки кредитоспроможності також базуються на даних зовнішнього аналізу. Оскільки зовнішній аналіз базується на обмеженій кількості інформації про діяльність підприємства, він не дає змоги розкрити всі причини успіху або невдач підприємства [4].

Внутрішній аналіз використовує всю достовірну інформацію. Внутрішній фінансовий аналіз глибше досліджує причини фінансового стану, вплив факторів на фінансові результати. Мета його – забезпечення планомірного надходження

грошових коштів і розміщення власного та позикового капіталу так, щоб створити умови для нормального функціонування підприємства, отримання максимального прибутку і виключення ризику банкрутства.

Результати внутрішнього фінансового аналізу призначені для керівництва підприємства. Основний зміст цього аналізу – факторний аналіз прибутку, рентабельності, собівартості виробництва за видами продукції та видами витрат, пошук точки збитковості (критичного обсягу виробництва), фінансовий аналіз інвестиційних проектів.

Внутрішній фінансовий аналіз розв’язує ширше коло питань за наявності глибшої бази даних про діяльність підприємства. Важливу роль серед інформаційних джерел відіграють дані внутрішнього (управлінського) обліку.

Сьогодні підприємства самостійно обирають форму організації управлінського обліку, базуючись на особливості своєї діяльності, структури і розмірів підприємства, вимог управління. Проведення аналізу фінансового стану своєї діяльності – це внутрішня справа підприємства. Кожне підприємство самостійно визначає строки проведення та спосіб здійснення аналізу свого фінансового стану [5]. Проте, надалі все частіше виникає необхідність в постійному, а не єдиноразовому контролі за фінансовим станом підприємства.

Підприємства самостійно розробляють склад і зміст внутрішньої звітності з метою забезпечення всіх рівнів управління необхідною інформацією для здійснення контролю діяльності, прогнозування розвитку господарської діяльності та управління. Інформація управлінського обліку є комерційною таємницею, і лише з дозволу керівництва підприємства або за рішенням органів суду чи прокуратури можна отримати дозвіл на ознайомлення з даними регістрів та внутрішньої звітності управлінського обліку.

Аналіз доводить, що значна частина сільськогосподарських підприємств наразі не має організованої системи сучасного фінансового менеджменту [6]. Вихідними основами виробничо-фінансового управління для багатьох підприємств залишаються досягнуті в минулому показники. Акцентом

аналітично-планової роботи є виробничий процес, а фінансам відводиться допоміжна роль. Механізм управління на різних рівнях зображений на рис. 1.3.

Рис. 1.3. Механізм управління фінансовим станом на підприємстві

Джерело: складено за даними [31, с. 87].

Крім того, відсутня повноцінна система забезпечення своєчасної та достовірної інформації всіх структурних підрозділів сучасного менеджменту. Брак певних видів управлінської інформації обмежує можливості використання сільськогосподарськими підприємствами всього арсеналу методів та прийомів управління фінансами [6]. Також ускладнює методику та збільшує трудомісткість фінансових розрахунків те, що діяльність підприємств аграрної сфери економіки пов’язана з виробництвом не одного, а багатьох видів продукції

Відтак, для покращення процесу аналізу фінансового стану підприємства необхідно удосконалювати інформаційне забезпечення, через впровадження нових форм управлінських звітів; методичне забезпечення, через розробку методик прогнозування фінансового стану підприємства; потрібне удосконалення форм фінансової звітності, що дозволить підвищити її аналітичні можливості.

РОЗДІЛ 2
СУЧАСНИЙ СТАН ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «УРОЧИЩЕ ЖУРАВСЬКЕ» ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

2.1. Оцінка та аналіз потенціалу ТОВ «Урочище Журавське» Черкаської області

Товариство з обмеженою відповідальністю «Урочище Журавське» засноване у 2009 році. Юридична адреса підприємства: Черкаська область,Звенигородський район, с. Криві Коліна, вул. Івана Мазепи, 1. Керівником підприємства є Мовчан Лілія Петрівна. Підприємство розташоване у сприятливій зоні для вирощування зернових та олійних культур.

Основними видами діяльності підприємства згідно КВЕД є:

01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур.

Загальний розмір площі сільськогосподарських угідь підприємства станом на 2023 рік складає 1 988 га. Всі землі орендовані. Чисельність працівників підприємства, задіяних у сільському господарстві становить 59 осіб. Умови господарської діяльності та її результати суттєво залежать від наявного потенціалу підприємства, який, в свою чергу, залежить від спеціалізації самого підприємства. Адже саме спеціалізація підприємства впливає на формування необхідної матеріально-технічної бази, що використовується під час господарської діяльності підприємства. Спеціалізація підприємства відіграє значну роль при формуванні витрат на виробництво продукції. Доведено, що чим глибша спеціалізація підприємства, тим нижчі витрати на виробництво одиниці продукції, на якій спеціалізується дане підприємство. Проте, глибока спеціалізація не завжди відіграє позитивну роль в господарській діяльності. Якщо підприємство виготовляє лише один вид продукції, то це означає, що дане підприємство має високі ризики в своїй діяльності. Адже, на результати сільськогосподарської діяльності суттєво впливають природно-кліматичні умови. А це означає, що у випадку суттєвого впливу природних умов на розміри

отримання продукції, підприємство може збанкрутувати, оскільки в нього не буде додаткових доходів для покриття витрат понесених під час виробництва продукції, на виробництві якої воно спеціалізується. Виходячи з вищезазначеного, вважаємо за необхідне спочатку дослідити спеціалізацію підприємства (таблиця 2.1.) **.**

Наведені дані в таблиці 2.1 свідчать, що підприємство протягом п’яти років займається виробництвом продукції рослинництва. Виробництво продукції рослинництва суттєво перевищує обсяги та доходи виробництва продукції галузі тваринництва. В середньому за п’ять рокі їх співвідношення у відсотковому значенні складало 48,6% та 60,9% відповідно. Серед продукції галузі рослинництва найбільшу питому вагу займають зернові культури та ріпак озимий (48.6% та 18.8% відповідно). Також слід зазначити, що вирощування цих культур в динаміці протягом останніх п’яти років зростає. Так, виробництво зернових культур у грошовому вимірі збільшилось на 8,66%, а ріпаку озимого – на 5,45%. Таким чином, проведені дослідження щодо спеціалізації підприємства дають можливість стверджувати, що підприємство має зерновий напрям спеціалізації.

Наявність в необхідній кількості та якості ресурсного потенціалу на підприємстві є однією з головних умов ефективного ведення господарської діяльності. До складу ресурсного потенціалу аграрних підприємств входять земельні, трудові, матеріальні та фінансові ресурси. Правильне поєднання цих ресурсів, ефективне та раціональне їх використання дають можливість аграрним підприємствам отримувати суттєві доходи, а відповідно і прибутки, які в подальшій своїй діяльності підприємства можуть використовувати з метою розширення свого бізнесу. Тому, аналіз ресурсного забезпечення є одним із завдань нашого дослідження. Наявність земельних ресурсів в аграрному підприємстві є однією із основних умов ведення господарської діяльності, адже процес виробництва продукції галузі рослинництва без наявності земельних ресурсів є не можливим.

Таблиця 2.1.

Динаміка і структура товарної продукції ТОВ «Урочище Журавське» Черкаської області

Види продукції, галузі	2018 р.		2019 р.		2020 р.		2021 р.		2022р.		Всередньо-му за 5 років		2022 р. у % до 2018 р.
	га	%	га	%	га	%	га	%	га	%	тис. грн	%	
Зернові – всього	95 698,7	60,9	96 678,3	54,4	100 675,3	48,5	105 453,4	47,5	124 943,4	48,6	104 689,8	51,3	260,1
Соняшник	16 678,5	10,6	23 467,6	13,2	27 654,1	13,5	30 232,1	13,6	35 531,4	13,8	26 712,7	13,1	64,8
Ріпак озимий	27 879,6	17,7	34 675,4	19,6	39 432,5	19,0	42 123,3	19,0	48 474,0	18,8	38 517	18,8	94,1
Кукурудза на зерно	15 967,7	10,2	20 489,5	11,6	35 678,4	17,2	38 456,4	17,3	40 588,1	15,8	30 235,9	14,8	72,1
Боби сої	890,7	0,6	2 056,3	1,2	3 698,5	1,8	5 786,5	2,6	7 792,8	3,0	4 045	2,0	9,2
Всього по рослинництву	157 115,2	100	177 367,1	100	207 138,8	100	222 051,7	100	257 329,7	100	204 200,4	100	193,6

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Проте, не вся земля однакова за своєю родючістю. Є землі з високою родючістю, які оцінюються в 90-100 балів бонітету, а є і навпаки. Від родючості земельних ресурсів залежить розмір урожаю, який підприємство можемо отримати з одного гектару; розмір витрат, які ми несемо під час виробництва продукції тощо. Виходячи з вищезазначеного, аналіз земельних ресурсів на підприємстві є однією із необхідних складових успіху підприємства. Динаміка і структура земельних ресурсів надано у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Динаміка і структура земельних ресурсів, землезабезпеченість ТОВ «Урочище Журавське» Черкаської області

Показники	2018 р.		2019 р.		2020 р.		2021 р.		2022 р.		2022 р. у % до 2018 р.
	га	%	га	%	га	%	га	%	га	%	
Площа сільськогосподарських угідь	1860,0		1900,0		1920,0	100,0	1974,0	100,0	1988,0	100,0	103,54
Орендовані землі,га	1860,0		1900,0		1920,0	100,0	1974,0	100,0	1988,0	100,0	103,54
Із них:рілля	1860,0		1900,0		1920,0	100,0	1974,0	100,0	1988,0	100,0	103,54
Посівна площа	1842,0		1900,0		1852,0	96,5	1974,0	100,0	1988,0	100,0	107,34
Коефіцієнт використання ріллі	1,0	-	1,0	-	1,0	-	1,00	-	1,00	-	100,00
Коефіцієнт розораності землі	0,93	-	0,95	-	0,96	-	1,00	-	1,00	-	103,67
Середньорічна чисельність працівників,осіб	53	-	54	-	57,0	-	53,0	-	59,0	-	103,51
Припадає на одного робітника: с/г угідь	32,4	-	34,5	-	33,68	-	37,25	-	33,69	-	100,3
Ріллі	32,4	-	34,5	-	33,68	-	37,25	-	33,69	-	100,03

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Наведені дані щодо динаміки та структури земельних ресурсів підприємства дають можливість стверджувати, що протягом трьох років підприємство має практично стабільний розмір сільськогосподарських угідь на рівні 1860-1988 га (в залежності від року). Всі землі підприємства є орендованими і практично з року в рік площа сільськогосподарських угідь, ріллі та посівна площа співпадають за своїм розміром (за винятком 2021 року, коли посівна площа на 68,0 га була меншою за площу ріллі). Все це має своє відображення на коефіцієнтах рівня інтенсивності використання земельних ресурсів, які з року в рік дорівнюють 1. Проте, це негативно впливає на

родючість земельних ресурсів, адже підприємство спеціалізується на вирощуванні соняшнику, який належить до технічних культур, які з ґрунту витягують велику кількість родючих речовин.

Землезабезпеченість підприємства залежить від коливань середньорічної кількості працівників, але в 2022 році проти 2018 року практично не змінилась.

Трудові ресурси відіграють важливу роль у процесі виробництва продукції. В процесі їх поєднання з іншими ресурсами запускається процес виробництва важливої для суспільства продукції, в аграрному виробництві – продукції стратегічного значення. Адже продукти харчування завжди відносились до стратегічного запасу будь-якої країни. Проте, тут слід зазначити, що не достатня кількість працівників на підприємстві або занадто їх велика кількість по відношенню до виробничої програми підприємства та наявних інших ресурсів, може негативно впливати на кінцевий результат діяльності підприємства. Нехватка ресурсів впливає на зменшення можливої кількості продукції, а велика кількість – на збільшення витрат, які несе підприємство по виплаті заробітної плати працівникам. Отже, найкращим варіантом для підприємства є той варіант, коли фактична чисельність працівників повністю співпадає з нормативною їх потребою.

Наявність та ефективність використання трудових ресурсів на підприємстві надано у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Наявність та ефективність використання трудових ресурсів ТОВ «Урочище Журавське» Черкаської області

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. у % до 2018 р.
Площа сільськогосподарських угідь	1860,0	1900,0	1920,0	1974,0	1988,0	103,5
Середньорічна чисельність працівників задіяних у сільському господарстві,осіб	53,0	54,0	57,0	53,0	59,0	103,5

Ними відпрацьовано – всього,т. люд.-год	95,8	96,0	96,1	96,2	103,4	107,6
Відпрацьовано одним середньорічним працівником,люд-год.	1456,6	1546,3	1685,5	1814,9	1752,6	104,0
Річний запас робочого часу,т. люд.-год.	103,5	105,6	109,7	102,0	113,6	103,5
Коефіцієнт використання робочого часу	0,80	0,84	0,88	0,94	0,91	104,0
Трудозабезпеченість	2,59	2,68	2,97	2,68	2,97	100,0
Виготовлено продукції на 1 середньорічного працівника,тис.грн.	341,1	432,4	242,13	465,94	452,86	187,0
Виготовлено продукції за 1 люд.-год.,грн	136,71	138,45	143,65	256,73	258,39	179,9

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Наведені дані таблиці 2.3 свідчать, що підприємство має доволі невелику кількість працівників, яка протягом трьох років коливається в межах від 53 до 59 осіб. Подальший аналіз таблиці доводить, що підприємство недостатньо раціонально використовує свій наявний трудовий потенціал про що свідчить коефіцієнт використання робочого часу, який протягом трьох останніх років коливається в межах від 0,88 до 0,94 і ніколи не дорівнював 1. Проте, незважаючи на не зовсім раціональне використання працівників підприємства, кількість виготовленої продукції в грошовому вимірі одним середньорічним працівником з кожним роком збільшується. Так, в 2022 році по відношенню до 2018 року кількість виготовленої продукції одним працівником збільшилась на 87,0%, що в цілому говорить про ефективне використання трудових ресурсів.

Однією із найбільших складових частин ресурсного потенціалу підприємства є його матеріальні ресурси, до складу яких входять основні та оборотні фонди підприємства. Від стану цих ресурсів залежать не тільки обсяги виробництва продукції та розмір витрат на виробництво, а і можливість впровадження на підприємстві інноваційних видів діяльності або інноваційних технологій виробництва продукції. Процес оновлення матеріально-технічної бази повинен здійснюватися постійно. Затримка в оновлені основних фондів може призвести до скорочення обсягів виробництва продукції, збільшенні витрат на ремонт застарілої техніки, а відповідно і на скорочення розміру отриманого прибутку від

результатів операційної діяльності. Оцінка майнового стану підприємства надана у таблиці 2.4. ТОВ «Урочище Журавське»

Таблиця 2.4

Оцінка майнового стану підприємства. ТОВ «Урочище Журавське» Черкаської області

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. +;- 2018 р.
Сума наявних у підприємства громадських коштів на кінець звітного періоду,тис.грн	19400,5	19608,2	19880,3	20810,8	23709,7	4309,2
Питома вага активної частини основних засобів,%	0,709	0,721	0,737	0,817	0,868	0,159
Коефіцієнт зносу	0,319	0,330	0,340	0,353	0,343	0,024
Коефіцієнт придатності	0,587	0,598	0,660	0,647	0,657	0,07
Коефіцієнт оновлення	0,103	0,113	0,123	0,138	0,173	0,07
Первісна вартість основних засобів,тис.грн.	11234,4	13567,2	14658,7	17009,9	20577,1	9342,7
Сума зносу основних засобів на кінець звітного періоду,тис.грн	2432,3	3567,1	4978,1	6004,4	7064,7	4632,4
Залишкова вартість основних засобів на кінець звітного періоду,тис.грн	5456,3	7574,3	9680,6	11005,4	13512,4	8056,1

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Згідно оцінки майнового стану підприємства можна зазначити, що підприємство піклується про свою матеріально-технічну базу, адже коефіцієнт зносу основних фондів протягом трьох років коливається в межах від 0,340 до 0,353. При цьому основні фонди на підприємстві постійно оновлюються, що підтверджується коефіцієнтом оновлення, який з року в рік має позитивну тенденцію до збільшення. Розглянемо в цілому забезпеченість та ефективність використання підприємством своїх виробничих фондів в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Забезпеченість та економічна ефективність використання виробничих засобів ТОВ «Урочище Журавське» Черкаської області

Показники	2018 р.	2019р.	2020р.	2021р.	2022 р.	2022 р.у % до 2018р.

Середньорічна вартість основних засобів , тис.грн	11876,5	12456,7	13753,7	15834,3	18793,5	136,64
Площа сільськогосподарських угідь, га	1860,0	1900,0	1920,0	1974,0	1988,0	103,56
Середньорічна вартість оборотних засобів, тис.грн	78954,8	8109,5	8389,9	9193,6	8797,5	104,86
Виручна від реалізації с/г продукції, тис.грн.	7 877,5	10599,6	13801,3	24695,1	26718,8	193,60
Середньорічна чисельність працівників , осіб	53,0	54,0	57,0	53,0	59,0	103,51
Капіталооснащеність,грн	564.5	689,5	716,34	802,14	945,35	131,97
Капіталооозброєність, грн	176.5	201,4	241,29	298,76	318,53	132,01
Капіталомісткість (за чистим доходом), грн	0,63	0,70	1,00	0,64	0,70	70,58
Капіталовіддача(за чистим доходом), грн	0,70	1,00	1,00	1,56	1,42	141,68
Коефіцієнт обороту оборотного капіталу	1,00	1,50	1,64	2,69	3,04	184,63
Тривалість одного обороту оборотного капіталу, дні	186,5	210,2	221,89	135,88	120,18	54,16
Припадає оборотних засобів на 100 грн.основних,грн.	46,2	58,0	61,00	58,06	46,81	76,74
Чистий прибуток (збиток), тис. грн	1632,1	1654,1	1661,5	1697,1	2277,3	137,06
Рентабельність активів, %	7,34	8,23	9,10	8,34	10,23	1,13 в.п.

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Протягом останніх п’ятьох років підприємство в достатній мірі забезпечено виробничим капіталом та раціонально і ефективно його використовує. Такий висновок ми робимо виходячи з аналізу таблиці 2.5, в якій зазначено, що капіталозабезпеченість, капіталоозброєність та капіталовіддача на підприємстві за останні п’ять років зросли на 31,97%; 32,01% та 41,68% відповідно. Також тривалість обороту оборотного капіталу скоротилась на 102 дня, що є позитивним результатом в діяльності підприємства. Відповідно все це мало своє відображення на розмірі отриманого прибутку та рівні рентабельності активів, який у 2022 році зріз на 1,13 відсоткових пункти по відношенню до 2018року і склав 10,23%. Ефективність діяльності підприємства, в першу чергу, залежить від ефективності використання ресурсного потенціалу, який воно використовує під час своєї операційної діяльності. Адже в процесі операційної діяльності всі ресурси, що використовуються здатні принести підприємству додатковий прибуток. Але на однакову кількість витрачених ресурсів підприємства можуть одержувати далеко не однакові за величиною результати.

Отже, зведемо усі показники ефективності використання ресурсного потенціалу в єдину таблицю (таблиця 2.6) та зазначимо в ній показники ефективності операційної діяльності підприємства з метою повного розуміння результатів діяльності підприємства.

Таблиця 2.6.

Основні показники операційної діяльності ТОВ «Урочище Журавське» Черкаської області

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. у % до 2018 р.
Площа сільськогосподарських угідь, га	1860,0	1900,0	1920,0	1974,0	1988,0	103,5
Середньорічна чисельність працівників, осіб	53,0	54,0	57,0	53,0	59,0	103,05
Виручка від реалізації с/г продукції, тис. грн	7877,5	10599,6	13801,3	24695,1	26718,8	193,6
Копіталооснащеність, грн	564,5	689,5	716,34	802,14	945,35	131,97
Капіталоозброєність, грн	176,5	201,4	241,29	298,76	318,53	132,01
Капіталовіддача (за чистим доходом), грн	0,63	0,70	1,00	1,56	1,42	141,68
Тривалість одного обороту оборотного капіталу,дні	186,5	210,2	221,89	135,88	120,18	54,16
Виготовлено продукції на 1 середньорічного працівника,тис. грн	195,5	210,3	242,13	465,94	452,86	187,03
Чистий прибуток (збиток) , тис.грн	1600,1	1632,2	1661,5	1697,1	2277,3	137,1
Чиста рентабельність виробництва,%	5,4	9,6	13,69	6,97	9,62	-4,07 в.п.

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Дослідження операційної діяльності підприємства доводить, що протягом останніх трьох років підприємство раціонально та ефективно використовує свій ресурсний потенціал, про що свідчать такі показники як капіталовіддача, річна продуктивність праці, період оберненості оборотного капіталу та розмір отриманого прибутку, які у 2022 році по відношенню до 2018 року зросли на 41,68% 87,03%, 37,1% відповідно, а період оберненості оборотного капіталу зменшився на 102 дні, що є позитивним результатом в операційній діяльності підприємства. Проте, незважаючи на ефективне використання ресурсів та збільшення розміру отриманого прибутку на підприємстві, критерій економічної

ефективності – рівень рентабельності виробництва, на жаль, у 2022 році по відношенню до 2018 року мав тенденцію до скорочення на 4,07 відсоткових пункти, що свідчить про більші темпи росту витрат на виробництві, ніж темпи отриманого доходу.

2.2. Аналіз фінансового стану діяльності підприємства ТОВ «Урочище Журавське» Черкаської області

Діяльність підприємств в умовах ринкової економіки та сучасного воєнного стану повинна дотримуватись фінансової стабільності з метою уникнення можливого варіанту банкрутства. Фінансова стабільність діяльності підприємства є також запорукою його конкурентоспроможності на ринку. А відтак, аналіз фінансової діяльності підприємства, оцінка його фінансової стабільності та фінансового стану є необхідною умовою довгострокової діяльності підприємства.

Аналіз фінансового стану підприємства здійснюється за допомогою, як абсолютних, так і відносних показників, якими користуються внутрішні та зовнішні користувачі цієї інформації. Так, наприклад, показниками ліквідності підприємства користуються банки, податківців, інвестори, постачальники, аудитори та інші. Ця інформація їм потрібна для прийняття стратегічних та тактичних рішень щодо спільної діяльності з підприємством. Аналіз фінансового стану потрібен і самому підприємству, адже для прийняття обґрунтованих стратегічних рішень керівництво підприємства повинно мати уявлення щодо розмірів фінансових доходів та фінансових витрат на підприємстві, які впливають на можливість співпраці підприємства з банками або іншими інвесторами тощо. Отже, головною метою аналізу фінансового стану є своєчасне виявлення та усунення недоліків у фінансовій діяльності підприємства і пошук резервів зміцнення фінансового стану підприємства та його платоспроможності, що позитивно впливає на конкурентоспроможність самого підприємства.

Для всебічного аналізу фінансової діяльності підприємства використаємо систему показників, яка ділиться на чотири групи – це показники ліквідності активів та платоспроможності підприємства, показники фінансової незалежності та структури капіталу, ділової активності підприємства та показники прибутковості і рентабельності підприємства.

Ліквідність та платоспроможність підприємства є одними з основних показників, що засвідчують про спроможність підприємства своєчасно сплачувати свої зобов'язання, які бере на себе підприємство. І тут йде мова не тільки про зобов'язання перед своїми постачальниками сировини, а і перед кредиторами. Високий рівень кредитоспроможності підприємства засвідчує про стабільний фінансовий стан підприємства, завдяки якому керівництво підприємства може розширювати свою діяльність долучаючи до свого бізнесу певне коло інвесторів.

Оцінку ліквідності та платоспроможності підприємства надано у таблиці 2.7. Дослідження щодо ліквідності активів та платоспроможності підприємства доводять, що підприємство є ліквідним, як мінімум у середньостроковому періоді, про що свідчить коефіцієнт загальної ліквідності підприємства, який у 2022 році по відношенню до 2018 року збільшився на 0,29 і склав 3,114. При цьому зазначений коефіцієнт перевищив його нормативне значення, яке коливається в межах від 1 до 2,5. А це свідчить про ефективне управління оборотними активами підприємства.

Таблиця 2.7

Оцінка ліквідності активів та платоспроможності ТОВ «Урочище Журавське» Черкаської області

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. у % до 2018 р.
Поточні активи,тис.грн	8654,3	8965,4	9421,7	8965,4	8629,6	- 792,09
Поточні зобов'язання,тис.грн	2345,5	2755,0	3334,6	2755,0	2771,5	-563,12
Грошові кошти та поточні фінансові інвестиції,тис. грн	8,0	4,0	9,0	4,0	156,6	147,61

Дебіторська заборгованість,тис.грн	966,2	1507,3	1508,2	966,2	59,9	-1448,32
Запаси, тис.грн	6543,2	6742,0	6928,2	6742,0	6759,6	-168,55
Величина чистих оборотних активів,тис.грн	6045,1	6210,4	6087,1	6210,4	5858,1	-228,97
Коефіцієнт загальної ліквідності	3,123	3,254	2,825	3,254	3,114	0,29
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,421	0,352	0,455	0,352	0,078	-0,38
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,002	0,001	0,003	0,001	0,057	0,05
Коефіцієнт маневрування власних оборотних активів	0,001	0,001	0,001	0,001	0,027	0,03
Частка оборотних коштів в активах	0,471	0,431	0,474	0,431	0,364	-0,11
Частка запасів в поточних активах	0,73	0,75	0,74	0,75	0,78	0,05
Частка чистих оборотних активів у прикриті запасів	0,85	0,87	0,88	0,92	0,87	-0,01

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Проте, подальший аналіз доводить, що у підприємства є невеликі проблеми з платоспроможністю у короткостроковому періоді, у зв’язку з тим, що коефіцієнт швидкої ліквідності підприємства за період дослідження скоротився на 0,38 і станом на 2022 рік склав лише 0,078, що значно нижче нормативного його значення, яке коливається в межах від 0,6 до 0,8. Таке зниження зазначеного коефіцієнта можна пояснити скороченням на підприємстві дебіторської заборгованості (у 2022 році по відношенню до 2018 року скоротилась на 1448,32 тис. грн.), що в цілому повинно позитивно впливати на кінцеві результати діяльності підприємства. На відміну від коефіцієнта швидкої ліквідності, коефіцієнт абсолютної ліквідності підприємства за період дослідження покращив свій результат (хоча і не відповідає нормативному його значенню, яке складає 0,2) і станом на 2022 рік дорівнює 0,057. Тут зазначимо наступне, що за умови його збільшення в динаміці, даний показник може наближатись до 0. До того ж, коефіцієнт маневрування власних оборотних коштів на підприємстві за період дослідження збільшився на 0,03, що говорить про збільшення грошових коштів на підприємстві в загальній сумі абсолютно ліквідних балансових активів.

Фінансову стійкість та незалежність підприємства можна оцінити завдяки порівнянню співвідношення власного та залученого капіталу, довгострокових та короткострокових зобов'язань і політики фінансування окремих складових активів підприємства. Оцінка фінансової незалежності (стійкості) підприємства надано у таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

Показників фінансової незалежності та структури капіталу ТОВ «Урочище Журавське» Черкаської області

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. +;- 2018 р.
Власний капітал	11874,1	13245,2	15512,7	17564,1	20155,1	8281,0
Позиковий капітал	3423,2	2348,4	4367,6	3246,7	3554,7	131,5
Довгострокові пасиви	893,2	1023,3	1033,0	491,7	783,2	- 110,0
Коефіцієнт незалежності	0,844	0,782	0,780	0,844	0,850	0,006
Коефіцієнт концентрації позиового капіталу	0,160	0,156	0,220	0,156	0,150	-0,01
Коефіцієнт фінансової залежності	1,375	1,184	1,282	1,185	1,176	-0,199
Коефіцієнт фінансової стабільності (стійкості)	3,556	2,475	3,552	5,410	5,670	2,114
Коефіцієнт заборгованості	0,192	0,185	0,282	0,185	0,176	-0,016
Показник фінансового левериджу	0,051	0,028	0,067	0,028	0,039	-.0,012
Коефіцієнт маневреності власних коштів	0,326	0,326	0,326	0,326	0,252	-0,071
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	0,62	0,27	0,062	0,027	0,037	-0,583
Коефіцієнт структури залученого капіталу	0,155	0,153	0,237	0,151	0,220	0,065
Коефіцієнт інвестування	1,30	1,48	1,48	1,48	1,34	0,04

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Аналіз показників фінансової стабільності підприємства доводить, що протягом періоду дослідження воно є фінансово незалежним, оскільки коефіцієнт автономії (незалежності) складав від 0,78 у 2018 році до 0,85 у 2022 році, що доводить позитивну тенденцію збільшення на підприємстві долі власного капіталу в загальній сумі балансу підприємстві і, відповідно, зменшення долі залученого капіталу. Відповідну позитивну тенденцію підтверджують і такі коефіцієнти як: коефіцієнт концентрації позикового капіталу, коефіцієнт фінансової залежності, коефіцієнт фінансової стабільності

та інші. Адже, всі ці показники побудовані на принципі визначення співвідношення власного та залученого капіталу на підприємстві, оскільки саме це співвідношення доводить фінансову незалежність та фінансову стійкість підприємства.

Збільшення обсягів виробництва продукції, розширення її асортименту, вихід на нові ринки збуту, запровадження та здійснення інвестиційно інноваційної політики на підприємстві і, нарешті, конкурентоспроможність самого підприємства досягається завдяки діловій його активності, яка, в свою чергу, суттєво впливає на фінансовий стан підприємства. Чим краща і вища ділова активність підприємства, тим більш стійкий його фінансовий стан. Оцінити та проаналізувати ділову активність підприємства можливо за допомогою системи показників, до складу якої входять показники, що характеризують ефективність використання власних коштів на підставі аналізу швидкості їх обороту. Аналіз ділової активності наведено в таблиці 2.9.

Аналіз показників ділової активності підприємства довів, що за період дослідження тривалість обороту оборотних засобів, тривалість операційного і фінансового циклів на підприємстві значно скоротились, що позитивно впливає на операційну і фінансову діяльність підприємства та, в цілому, на його фінансовий стан. Так, період обороту запасів на підприємстві скоротився на 89 днів, а весь фінансовий цикл на 67 днів.

Таблиця 2.9

Показники ділової активності ТОВ «Урочище Журавське» Черкаської області

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. +;- 2018 р.
Середній підсумок балансу,тис.грн.	11756,3	15342,5	18264,7	20345,6	22260,3	10504
Середня дебіторська заборгованість,тис.грн.	765,4	854,3	964,9	1237,2	513,1	- 252,3
Середня кредиторська заборгованість,тис.грн.	2845,2	2987,4	3081,0	3044,8	2763,3	- 81,9
Середні виробничі запаси,тис.грн	6123,1	6234,1	6423,2	6835,1	6750,8	627,7
Середня величина власного капіталу,тис.грн.	10654,6	12543,2	14322,8	16538,4	18859,6	8205
Середня величина оборотних активів	8123,2	8654,3	8389,9	9193,6	8797,5	674,3

Середня вартість основних фондів	11345,7	11232,5	13753,7	15834,3	18793,5	7447,8
Коефіцієнт трансформації капіталу	0,798	0,812	0,814	1,268	1,224	0,426
Коефіцієнт оборотності оборотного капіталу	1,773	1,654	1,773	2,807	3,096	1,323
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	10,832	12,762	15,416	20,856	53,091	42,259
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	3,456	2,345	4,828	8,475	9,857	6,401
Коефіцієнт оборотності матеріально-виробничих запасів	1,893	2,345	1,890	3,560	3,508	1,615
Коефіцієнт оборотності всласного капіталу	1,094	1,343	1,039	1,560	1,444	0,35
Коефіцієнт оборотності основних засобів	1,002	1,031	1,082	1,630	1,449	0,447
Період обороту активів,днів	321,4	386,2	448,2	287,8	298,3	- 23,1
Період обороту дебіторської заборгованості (К1),днів	5,5	6,5	23,7	17,5	6,9	1,4
Період обороту запасів (К2),днів	100,4	102,4	193,1	102,5	104,0	
Період обороту кредиторської заборгованості (К3),дні	41,2	44,3	75,6	43,1	37,0	- 4,2
Фінансовий цикл (К1 + К2-К3)	84,3	89,3	141,2	76,9	73,9	-10,4

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Фінансовий стан підприємства залежить від ефективної операційної та фінансової діяльності, яка здійснюється завдяки обґрунтованим рішенням керівництва підприємства. Саме обґрунтовані рішення вливають на можливість отримання підприємством значної частини прибутку від усіх видів діяльності, яку можна використовувати для розширення своєї діяльності завдяки впровадженню інвестиційно-інноваційних проєктів, посилювати свій конкурентний статус на ринку та уникати можливості банкрутства підприємства. Але, показник прибутку не надає цілісного уявлення щодо економічної ефективності діяльності підприємства. Критерієм економічної ефективності виступає рівень рентабельності, завдяки якому можна порівняти розміри отриманого прибутку з витратами, які понесло підприємство під час своєї господарської діяльності.

Під час аналізу фінансового стану підприємства використовується декілька показників рентабельності, які діляться на групи, що дозволяє здійснити всебічний аналіз економічної ефективності діяльності підприємства. Розглянемо всі показники рентабельності підприємства за допомогою таблиці 2.10.

Таблиця 2.10

Показники рентабельності діяльності ТОВ «Урочище Журавське» Черкаської області

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. у % та «+»; «-» до 2018 р.
Рентабельність інвестицій (капіталу)						
Коефіцієнт рентабельності активів	0,086	0,084	0,091	0,083	0,102	0,016
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0,103	0,102	0,116	0,103	0,121	0,018
Рентабельність продажу						
Коефіцієнт валової рентабельності продаж	0,148	0,142	0,184	0,057	0,131	- 0,017
Коефіцієнт операційної рентабельності продаж	0,111	0,132	0,144	0,097	0,101	- 0,01
Коефіцієнт чистої рентабельності продаж	0,089	0,087	0,112	0,066	0,084	- 0,005
Рентабельність виробничої діяльності						
Валова рентабельність виробництва	0,155	0,070	0,225	0,060	0,150	- 0,005
Чиста рентабельність виробництва	1,231	0,987	1,137	0,070	0,096	-1,135

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Аналіз основних показників рентабельності підприємства свідчить, що протягом періоду дослідження всі показники рентабельності продажів та рентабельності виробничої діяльності підприємства мають тенденцію до зниження, що пов’язано з різними темпами збільшення доходу на підприємстві, різних видів прибутку та витрат, які понесло підприємство під час своєї господарської діяльності. Проте, показники рентабельності інвестицій за період дослідження мають тенденцію до підвищення, що говорить про перевищення темпів росту чистого прибутку на темпами росту активів підприємства та його власного капіталу.

Для всебічного аналізу фінансової діяльності підприємства проведемо інтегровану оцінку фінансового потенціалу підприємства (ФПП). Для цього зведемо в єдину таблицю (табл. 2.11) усі показники, за допомогою яких будується крива фінансового потенціалу підприємства (таблиця 2.12) і визначається його рівень.

Таблиця 2.11

Розрахунок фінансових показників ТОВ «Урочище Журавське» Черкаської області

Найменування показника	Значення показника станом на 2022 рік
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,850
Коефіцієнт загальної ліквідності	3,114
Коефіцієнт термінової ліквідності	0,078
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,057
Рентабельність усіх активів	0,102
Рентабельність власного капіталу	0,005
Ефективність використання активів у процесі виробництва продукції	0,131
Частка залучених коштів у загальній сумі джерел	0,150

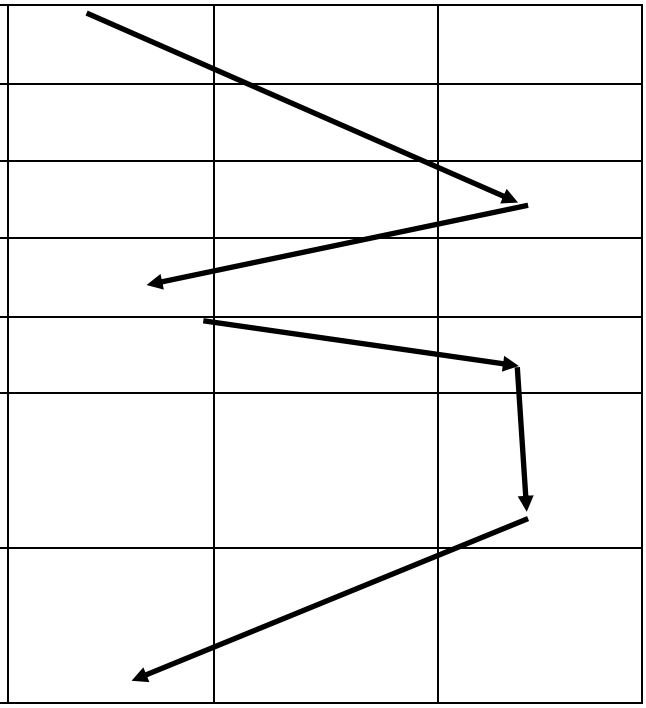
Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Таким чином, незважаючи на практично всі позитивні показники господарської діяльності підприємства, воно має певні проблеми з отриманням розміру прибутку, який би перевищував витрати операційної діяльності підприємства. У зв’язку з цим, підприємству пропонується впровадити у процес виробничої діяльності інвестиційний проєкт з виробництва продукції, яка користується великим попитом на внутрішньому та зовнішньому ринках, є досить прибутковою, а сам проєкт має короткий термін окупності вкладених коштів.

Таблиця 2.12

Крива ФПП за фінансовими показниками ТОВ «Урочище Журавське» Черкаської області

Найменування показника	Високий рівень ФПП	Середній рівень ФПП	Низький рівень ФПП
Коефіцієнт фінансової незалежності	↓		

Коефіцієнт фінансової ліквідності			
Коефіцієнт термінової ліквідності			
Коефіцієнт абсолютної ліквідності			
Рентабельність усіх активів			
Рентабельність власного капіталу			
Ефективність використання активів у процесі виробництва продукції			
Частка залучених коштів у загальній сумі джерел			

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Отже, згідно кривої фінансового потенціалу підприємства можемо стверджувати, що підприємство має середній фінансовий потенціал свого підприємства, а це означає, що господарська діяльність підприємства є прибутковою, але його фінансова стабільність залежить від ситуації, яка складається у внутрішньому та у зовнішньому середовищі.

2.3. Прогнозування фінансової стійкості ТОВ «Урочище Журавське» Черкаської області

Система показників фінансової звітності відображає ступінь надійності підприємства. Якщо ж ця надійність втрачена, то підвищується ймовірність втрати конкурентних позицій на ринку, а також ймовірність банкрутства. Таким чином, як вже зазначалося раніше, забезпечення фінансової стійкості компанії є основою для розвитку її фінансового стану у цілому. З метою відображення перспектив поточного, інвестиційного, фінансового розвитку компанії, оцінки її діяльності необхідно проводити регулярний аналіз і прогнозування рівня її фінансової стійкості. Отримані після прогнозування результати є корисними для

управлінського апарату компанії під час прийняття ними важливих рішень щодо подальших дій.

Універсальної методики прогнозування фінансової стійкості компаній немає, проте існує достатньо різних методів прогнозування. Отож, щоб отримати більш розгорнутий прогноз фінансової стійкості, було застосовано декілька основних статистичних моделей оцінки фінансового стану підприємства, що дають змогу проаналізувати потенційні загрози та небезпеки його діяльності. Дослідники пропонують велику кількість різних економетричних моделей на базі фінансових коефіцієнтів для компаній з різними організаційними формами та з різних галузей.

О. С. Хринюк та В. А. Бова у своєму дослідженні зазначають, що серед моделей оцінки ймовірності банкрутства значною популярністю користуються економіко-математичні, серед яких значна увага приділяється саме дискримінантному аналізу на основі дискримінантної функції. Зокрема, модель Альтмана дозволяє з більш високою точністю здійснити аналіз ймовірності банкрутства. У рамках використання даної моделі розраховуються п’ять показників на основі п’яти основних факторів, а також зона ризику, у якій знаходиться та чи інша компанія [31, с. 3].

Отож, ризик банкрутства ТОВ «Урочище Журавське» у 2022 році було розраховано за формулою (2.1):

$$Z = 1{,}2x1 + 1{,}4x2 + 3{,}3x3 + 0{,}6x4 + 0{,}999x5, \quad (2.1)$$

де $x1$ – відношення власного оборотного капіталу до всіх активів;

$x2$ – відношення нерозподіленого прибутку до всіх активів;

$x3$ – відношення прибутків до сплати податків до всіх активів;

$x4$ - відношення власного капіталу до зобов’язань;

$x5$ – відношення чистого доходу до всіх активів [31, с. 3].

Якщо розраховані показники Z менші за 1,8, ймовірність банкрутства визначається як дуже висока, якщо ж вони знаходяться у межах 1,81-2,6, ймовірність банкрутства оцінюється як висока. Низька ймовірність банкрутства компанії буде, якщо показник Z знаходитиметься у діапазоні 2,61-2,9, у той час

як дуже низька ймовірність виявляється, якщо він знаходиться у межах 2,91-3,0 [31, с. 3].

Оскільки результати прогнозу фінансового стану компанії залежать від ймовірності її банкрутства у майбутньому, за формулою 2.1 було проведено розрахунок п’яти вказаних факторів, а результати було зведено у таблицю 2.13.

Коефіцієнти для 2022 року були розраховані на основі прогнозних даних балансу та звіту про фінансові результати, знайдених у розділі 2.2.

Таблиця 2.13

Прогнозування фінансової стійкості ТОВ «Урочище Журавське» на 2022 рік за моделлю Альтмана

Коефіцієнт	2018 р. (фактичне)	2019 р. (фактичне)	2020 р. (фактичне)	2021 р. (фактичне)	2022 р. . (прогноз)
$x1$	-0,301	-0,158	-0,126	- 0,129	-0,134
$x2$	0,575	0,412	0,436	0,426	0,441
$x3$	0,129	0,042	0,131	0,135	0,462
$x4$	1,356	0,702	0,773	0,712	0,717
$x5$	0,640	0,480	0,552	0,560	0,567
Z	2,323	1,427	1,906	1,804	2,977
Прогноз ймовірності банкрутства	Висока ймовірність банкрутства	Дуже висока ймовірність банкрутства	Висока ймовірність банкрутства	Висока ймовірність банкрутства	Дуже низька ймовірність банкрутства

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Як видно з таблиці 2.13., протягом 2018-2022 рр. ймовірність банкрутства ТОВ «Урочище Журавське» коливалася у значних межах. Найнижчої позначки у 1,427 компанія досягла у 2019 році, через що ймовірність банкрутства була на дуже високому рівні. Така ситуація виникла через різке зменшення чистого прибутку компанії у 2019 році, коли спостерігалася пандемічна криза та адміністративні витрати, витрати на збут та амортизація значно зросли, зменшився тим самим операційний прибуток і, як наслідок, чистий. У всі інші роки значної загрози фінансовій стабільності компанії не відзначилося. Що стосується прогнозних показників на 2022 рік, то тут спостерігається значне покращення. Ймовірність настання банкрутства оцінюється як дуже низька, що свідчить про потенціальне зміцнення фінансової стійкості компанії. Якщо така тенденція триватиме і надалі без порушення жодних внутрішніх чи зовнішніх

закономірностей зростання (зменшення) показників діяльності компанії, то вона буде лише нарощувати свій фінансовий потенціал, зможе вийти на більш конкурентний рівень розвитку.

Крім розглянутої вище моделі Альтмана, для прогнозування фінансового стану ТОВ «Урочище Журавське» можна також використати модель Г. Спрінгейта, де так само, як і у моделі Альтмана, визначаються певні коефіцієнти, на основі яких обраховується значення Z, що порівнюється з нормативом та допомагає здійснити аналіз чи прогноз банкрутства [32, с. 113].

Модель Спрінгейта розраховується за формулою 2.2:

$$Z = 1{,}03x1 + 3{,}07x2 + 0{,}66x3 + 0{,}4x4, \quad (2.2)$$

де $x1$ – відношення робочого капіталу до всіх активів;

$x2$ – відношення прибутку до сплати податків до всіх активів;

$x3$ - відношення прибутку до сплати податків до короткострокових зобов'язань;

$x4$ – відношення доходу від реалізації до всіх активів [32, с. 113].

За моделлю Спрінгейта, якщо значення показника Z є меншим від 0,862, то ймовірність настання банкрутства буде високою, якщо ж він більший за 2,45 – ймовірність є мінімальною [32, с. 113]. Отож, всі проміжні коефіцієнти та значення показників Z за 2018-2021 рр. та прогнозний 2022 рік були узагальнені у таблиці 2.14.

Отже, за результатами з таблиці 2.14 можна зробити схожий висновок до того, що був зроблений після використання моделі Альтмана. У кризових 2018-2020 роках значення Z не задовольняло норматив, тобто ймовірність банкрутства була високою. До 2022 року ситуація почала покращуватися, показник Z значно зріс.

Таблиця 2.14

Прогнозування фінансової стійкості ТОВ «Урочище Журавське» Черкаської області на 2022 рік за моделлю Спрінгейта

Коефіцієнт	2018 р. (фактичне)	2019 р. (фактичне)	2020 р. (фактичне)	2021 р. (фактичне)	2022 р. (прогноз)
$x1$	-0,0203	-0,301	-0,158	-0,126	-0,134
$x2$	0,102	0,129	0,042	0,131	0,462
$x3$	0,386	0,482	0,306	0,945	3,329

$x4$	0,540	0,640	0,480	0,552	0,567
Z	0,825	0,660	0,360	1,117	3,704
Прогноз ймовірності банкрутства	Висока ймовірність банкрутства	Висока ймовірність банкрутства	Висока ймовірність банк0рутства	Середня ймовірність банкрутства	Мінімальна ймовірність банкрутства

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

У 2022 році прогнозується різке зростання показника Z, що призведе до мінімізації ризиків втрати фінансової стабільності аналізованою компанією, до збільшення її фінансової безпеки.

Для більш наочної демонстрації результатів розрахунку інтегрального показника за моделями Альтмана та Спрінгейта протягом 2018-2021 та прогнозного 2022 року було сформовано рисунок 2.1.

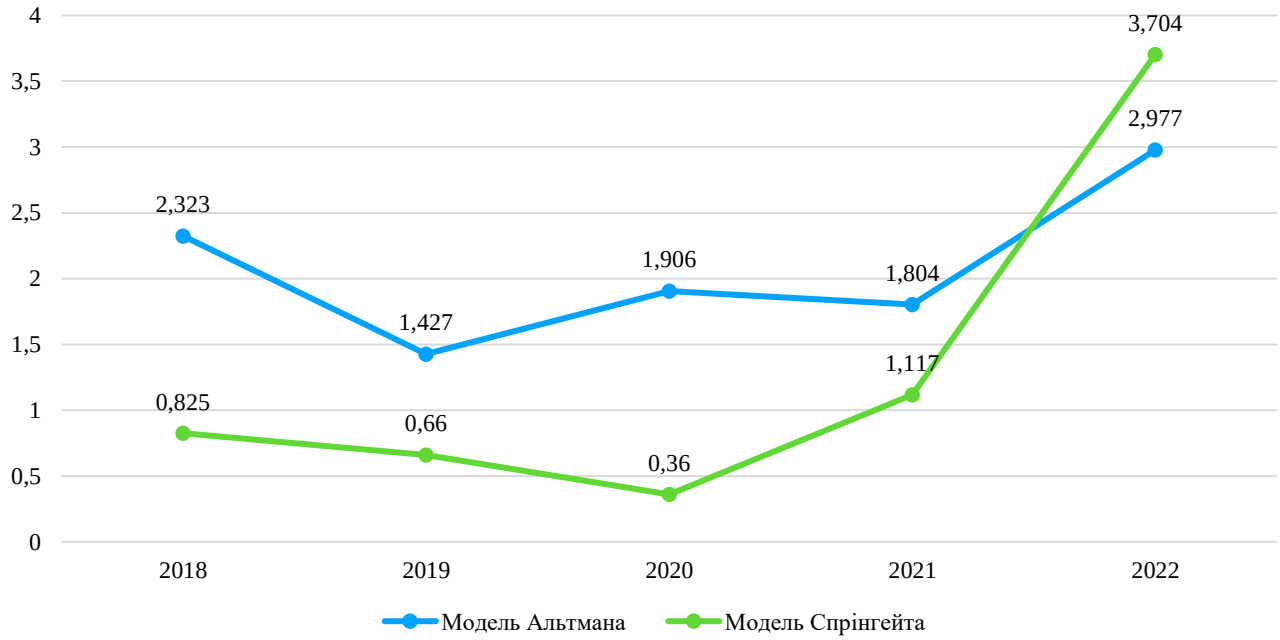

Рис. 2.1 Динаміка інтегральних показників Z за моделями Альтмана та Спрінгейта протягом 2018-2022 рр.

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Не дивлячись на те, що обидві моделі прості в обрахунках та інтерпретації, вони здебільшого розраховані на аналіз зарубіжних компаній. Навіть враховуючи те, що модель Спрінгейта може давати до 90% точності прогнозованої інформації, вона краще застосовується для компанії США чи Канади та є нерелевантною для економіки нашої країни [32, с. 114]. Для більш точних прогнозів відповідно до специфіки економічних тенденції України у дослідженні було також застосовано вітчизняні моделі прогнозування

банкрутства, оскільки вони спрямовані на попередження загрози неплатоспроможності компанії згідно з теперішніми нормами правової системи України, з показниками фінансового стану компаній, галуззю їх функціонування тощо.

Однією з таких моделей є модель О. О. Терещенка. Він розробив дискримінантну модель з десятьма факторами та інтегральним показником Z, що розраховується за формулою (2.3):

$$Z = a0 + a1x1 + a2x2 + \cdots + a10x10, \quad (2.3)$$

де $x1$ – коефіцієнт поточної ліквідності;

$x2$ – коефіцієнт фінансової незалежності;

$x3$ – відношення доходів від реалізації до всіх активів;

$x4$ – відношення операційного грошового потоку до суми доходів від реалізації та інших операційних доходів;

$x5$ – відношення операційного та інвестиційного грошових потоків до всіх активів;

$x6$ – відношення доходів від реалізації до позикового капіталу;

$x7$ – відношення операційного грошового потоку до позикового капіталу;

$x8$ – відношення прибутків до сплати податків до доходів від реалізації;

$x9$ – відношення доходів від реалізації до власного капіталу;

$x10$ – коефіцієнт оборотності оборотних активів [15, с. 205].

Коефіцієнти для дискримінантної моделі Терещенка для інших видів діяльності подано у таблиці 2.15. Ці значення було підставлено у формулу 2.15 та отримано аналіз ймовірності банкрутства ТОВ «Урочище Журавське» у 2022 році відповідно до його прогнозних звітностей.

Таблиця 2.15

Коефіцієнти моделі Терещенка

Умовне позначення	a0	a1	a2	a3	a4	a5	a6	a7	a8	a9	a10
Коефіцієнт	-1,387	0,306	0,331	-	1,309	-	0,050				0,258

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Якщо отриманий у результаті обрахунків формули 2.3 інтегральний показник Z є меншим за 0,51, компанія знаходитиметься у зоні фінансової кризи. Якщо даний показник розташовується у межах -0,51-0,43, необхідно провести додатковий аналіз. За умови, якщо інтегральний показник більший за 0,43, компанія є фінансово стійкою [15, с. 206]. Отож, розрахуємо фактичні та прогнозний інтегральні показники для ТОВ «Урочище Журавське» на 2018-2022 рр. (табл. 2.16.)

Таблиця 2.16.

Прогнозування фінансової стійкості ТОВ «Урочище Журавське» Черкаської області з використанням моделі О. Терещенка

Коефіцієнт	2018 р. (фактичне)	2019 р. (фактичне)	2020 р. (фактичне)	2021 р. (фактичне)	2022 р. (прогноз)
$x1$	0,487	0,589	2,685	2,696	2,711
$x2$	0,503	0,576	0,412	0,436	0,442
$x4$	0,422	0,436	0,450	0,425	0,462
$x6$	1,032	1,507	0,817	0,978	1,102
$x10$	3,231	5,164	1,118	1,261	1,304
Z	0,876	0,962	1,659	0,512	0,585
Прогноз ймовірності банкрутства	Компанія є фінансово стійкою	Компанія є фінансово стійкою	Компанія є фінансово стійкою	Компанія є фінансово стійкою	Компанія є фінансово стійкою

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Таким чином, розрахунки за моделлю Терещенка показали, що ТОВ «Урочище Журавське» протягом 2018-2021 рр. було у зоні фінансової стійкості, оскільки значення інтегрального показника Z було більшим за 0,43. Така ж ситуація очікується у 2022 році за незмінних інших обставин.

Неможливо також не згадати про мультикритеріальну модель ідентифікації фінансової кризи, що була запропонована Міністерством фінансів України для аналізу фінансової стабільності українських підприємств. Дана модель, як і всі інші, що були розглянуті раніше, базується на визначенні певного інтегрального показника відповідно до галузі, в якій функціонує підприємство, з розрахунком певних коефіцієнтів. Інтегральний показник за цією моделлю можна розрахувати за формулою (2.4):

$$Z = 0{,}03К1 + 0{,}9К3 + 0{,}01К4 + 0{,}002К5 + 0{,}15К6 + 0{,}5К7 + 2{,}9К8 - 0{,}05, \quad (2.4)$$

де К1 – коефіцієнт покриття;

К3 – коефіцієнт фінансової незалежності;

К4 – коефіцієнт покриття необоротних активів власним капіталом;

К5 – коефіцієнт рентабельності власного капіталу;

К6 – коефіцієнт рентабельності продажів за фінансовими результатами від операційної діяльності;

К7 – коефіцієнт рентабельності операційної діяльності за EBITDA;

К8 – коефіцієнт рентабельності активів за чистим прибутком [1].

Згідно з моделлю МФУ (стосовно галузі інформації) за умови, якщо інтегральний показник перевищує 0,7, фінансовий стан є стабільний, загроза дефолту відсутня; якщо даний показник знаходиться у межах 0,69-0,09, компанія має незначний ризик настання дефолту; якщо показник розташовується у межах від 0,08 до -0,55 – рівень платоспроможності компанії можна оцінювати як середній; інтегральний показник у межах від -0,56 до -3,2 свідчить про початок появи певних ознак ризику дефолту; якщо ж показник менший від -3,3 – ризик дефолту оцінюється як високий [1].

Отже, за наявності всіх необхідних даних для прогнозування банкрутства ТОВ «Урочище Журавське» результати цього дослідження було зведено у таблицю 2.17.

Таблиця 2.17

Прогнозування фінансової стійкості ТОВ «Урочище Журавське» Черкаської області з використанням мультикритеріальної моделі ідентифікації фінансової кризи

Коефіцієнт	2018 р. (фактичне)	2019 р. (фактичне)	2020 р. (фактичне)	2021 р. (фактичне)	2022 р. (прогноз)
К1	0,351	0,462	3,153	3,153	3,167
К3	0,465	0,576	0,412	0,436	0,442
К4	0,546	0,657	0,723	0,775	0,791
К5	0,987	1,111	1,164	1,266	1,312
К6	0,121	0,227	0,281	0,294	0,304
К7	0,102	0,201	0,086	0,237	0,243
К8	0,086	0,102	0,032	0,105	0,110
Z	0,878	0,905	0,601	0,916	0,941
Прогноз ймовірності банкрутства	Фінансовий стан стабільний,	Фінансовий стан стабільний,	Незначний ризик	Фінансовий стан стабільний,	Фінансовий стан стабільний,

	загроза дефолту відсутня	загроза дефолту відсутня	настання дефолту	загроза дефолту відсутня	загроза дефолту відсутня

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Отже, за розрахунками з таблиці 2.17 було зроблено висновки про відсутність загрози неплатоспроможності компанії ТОВ «Урочище Журавське» у 2018 та 2021 рр. Якщо така тенденція буде відбуватися і надалі без жодних змін внутрішніх чи зовнішніх факторів функціонування підприємства, то у 2022 році воно також не буде мати загрози дефолту. Такого не можна сказати про 2020 рік, коли інтегральний показник знаходився у межах нижчих за 0,7. Незважаючи на це, рівень ризиків фінансової нестабільності залишався на прийнятному рівні і стабілізувався до кінця 2021 року. Крім цього, спостерігається стійке зростання інтегрального показника у динаміці протягом 2019 та 2018 рр,2021-2022 рр., що свідчить про покращення результатів діяльності компанії з кожним роком.

Для більшої наочності та порівняння результати оцінки інтегральних показників за зарубіжними та вітчизняними моделями було проілюстровано на рисунку 2.2.

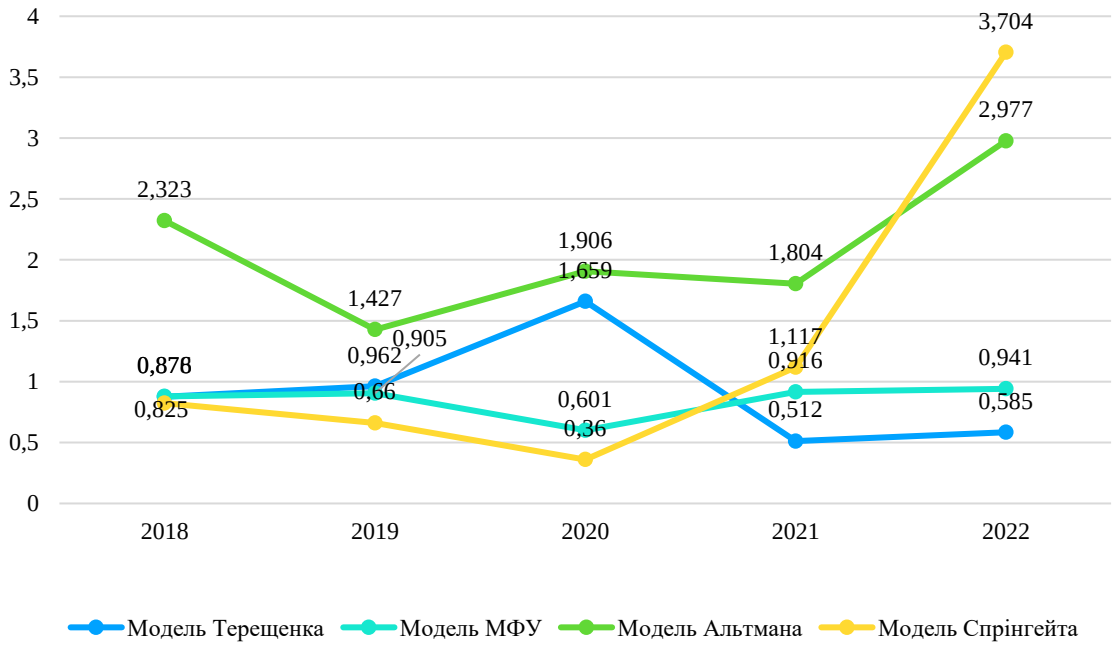

Рис. 2.2. Порівняння динаміки інтегральних показників Z за моделями Терещенка та МФУ, а також моделями Альтмана та Спрінгейта протягом 2018-2022 рр.

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Як видно з рисунку 2.2, інтегральний показник за моделлю Терещенка коливається у ширших межах, ніж за моделлю МФУ. До того ж, у 2020 році вони мали значний розрив у показниках. Така значна різниця у розрахунках може спиратися на той факт, що, наприклад, модель Терещенка розроблена здебільшого для підприємств переробних, будівельних, сільськогосподарських галузей. Якщо порівнювати результати за використанням всіх чотирьох моделей, то найбільш схожими були моделі Терещенка, МФУ та Спрінгейта. Натомість модель Альтмана показувала значно високі результати порівняно з іншими моделями. Якщо говорити про прогнозні показники на 2022 рік, то дві зарубіжні моделі показують більш позитивний результат порівняно з вітчизняними, проте, більш ймовірними видаються саме результати за останніми.

Узагальнюючи, слід зазначити, що під час прогнозування та загального аналізу ймовірності банкрутства підприємств, не потрібно обмежуватися лише одним методом, краще застосовувати комплексний підхід, щоб мати змогу оцінити ризик настання кризи неплатоспроможності з точки зору різних аспектів діяльності.

У ході даного дослідження було використано такі зарубіжні моделі, як модель Альтмана та Спрінгейта. Зважаючи на їх незначну релевантність для української економіки, було також використано вітчизняні моделі Терещенка та модель за рекомендаціями Міністерства фінансів України. Значення інтегрального показника за всіма використаними моделями показували досить хаотичну динаміку, проте певну закономірність можна виявити у динаміці двох вітчизняних моделей разом с моделлю Спрінгейта. Загалом, за результатами розрахунків та позитивною динамікою обраних показників протягом попередніх 2018-2022 рр. можна зробити висновок про наявність високою ймовірності

настання такої ж позитивної ситуації у майбутньому, тобто у 2022 році, звітність за який ще відсутня на офіційному ресурсі. Отож, можна зробити висновок, що всі наявні моделі прогнозування фінансової стійкості компанії мають свої позитивні та негативні сторони, оскільки можуть бути розкриті повною мірою лише в умовах, в яких були розроблені. У свою чергу, в Україні більше використовуються моделі, засновані на розрахунках фінансових коефіцієнтів, оскільки методи експертних оцінок вимагають значних фінансових витрат.

РОЗДІЛ 3
НАПРЯМИ ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Існування підприємства як відкритої системи вимагає постійного моніторингу навколишнього середовища, в якому воно знаходиться, та аналізу власної діяльності, враховуючи її результативність та уміння управляти власними коштами і ресурсами, адже основним засобом отримання підприємством конкурентних переваг є пошук шляхів підвищення ефективності господарської діяльності та вдосконалення фінансового стану.

Отже, із сукупності розглянутих визначень фінансового стану можна виокремити таку його інтерпретацію, яка поєднує в собі найважливіші та найвагоміші складові частини понять та чітко зазначає, що це реально існуючі ресурси, які є в наявності підприємства і якими підприємство в змозі маніпулювати та використовувати таким чином, щоб покращати вже існуючу ситуацію та по можливості створити нову, яка забезпечить покращання фінансових результатів та підвищить платоспроможність підприємства, тому під фінансовим станом підприємства слід розуміти його реальну та потенційну фінансову спроможність забезпечити певний рівень фінансування поточної діяльності, саморозвиток та погашення зобов’язань перед іншими підприємствами і державою.

Погіршення рентабельності, оборотності активів, платоспроможності, зростаючий рівень банкрутства вітчизняних підприємств спонукають до пошуку шляхів, що можуть позитивно виправити ситуацію та підвищити їх загальний фінансовий стан.

В умовах економічної нестабільності для підприємств важливо заручитися підтримкою споживачів, постачальників та зміцнити власні позиції на ринку. Насамперед необхідно вчасно та об’єктивно оцінювати фінансовий стан підприємства задля можливого попередження негативних наслідків та більш якісного планування власної діяльності.

Фінансово-економічний стан – одна з найважливіших характеристик діяльності підприємства. Він залежить від результатів його виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності. Систематичне оцінювання фінансового стану та його моніторинг надасть можливість підприємству відслідковувати результативність управлінських рішень, спрогнозувати показники платоспроможності, ліквідності, фінансової стійкості в майбутньому та адаптуватися до середовища, яке весь час змінюється, а це, своєю чергою, – головні мотивуючі елементи, на які звертають увагу інвестори та постачальники.

Рис. 3.1. Шляхи удосконалення фінансового стану аграрного підприємства

Джерело:складено автором за даними наукових досліджень [3-8]

Основними елементами, які визначають фінансовий стан підприємства, є: прибутковість його господарської діяльності; оптимальність розподілу прибутку; наявність власних фінансових ресурсів; раціональність розміщення основних і обігових фондів; платоспроможність та ліквідність [6, с. 169].

Невідповідність даних елементів нормативним чи запланованим значенням свідчить про необхідність пошуку резервів задля підвищення фінансового стану підприємства.

Умовно напрями, в яких може діяти підприємство, щоб покращати власне становище, можна поділити на три великі групи:

- збільшення вхідних та зменшення вихідних грошових потоків;
- мобілізація внутрішніх резервів;
- економічна інтеграція (рис. 3.1).

Вхідні грошові потоки – це ті, що формуються з доходів від основної (операційної), інвестиційної та фінансової діяльності. Вихідні грошові потоки – ті, що складаються, відповідно, з виробничих, (операційних), інвестиційних та фінансових витрат. Якщо вхідні грошові потоки за своїми розмірами перевищують вихідні, то такий грошовий потік називають додатнім, а якщо вихідні грошові потоки за своєю абсолютною величиною перевищують вхідні – від'ємним. Від'ємний грошовий потік свідчить про відплив грошових ресурсів із підприємства [7, с. 108].

Отже, підприємству необхідно збільшувати вхідні та зменшувати вихідні грошові потоки, шукаючи оптимальне співвідношення власного і позикового капіталу, яке забезпечило б мінімальний фінансовий ризик за максимальної рентабельності власного капіталу.

Підвищення розмірів вхідних потоків можливе за рахунок: збільшення виручки від реалізації; продажу частини основних фондів; рефінансування дебіторської заборгованості [8, с. 61].

Збільшення виручки від реалізації можна досягти шляхом нарощення обсягів реалізації та підвищенням цін. Для того щоб наростити обсяги реалізації продукції, доцільно максимально активізувати збутову політику підприємства. А для нівелювання цінами необхідно правильно обрати цінову стратегію: чи то стратегію «збирання вершків» для винятково нового продукту на ринку, чи то стратегію «низьких цін» для проникнення на ринок, не забуваючи про використання сприятливої кон'юнктури в окремі періоди – роки, дні, тижні, часи

роботи підприємства, розширення продажу сезонних товарів на початку сезону, використання нетрадиційних форм та каналів збуту товарів, організація виїзної торгівлі в місцях дозвілля та відпочинку тощо.

Рефінансування дебіторської заборгованості може здійснюватися шляхом факторингу, дисконтуванням векселів, форфейтингом, застосуванням овердрафту, розширенням кола споживачів та здійсненням контролю розрахунків.

Факторинг становить фінансову операцію, за якої підприємство-продавець передає право отримання грошей по платіжним документам банку. Під час використання факторингу клієнт передає дебіторську заборгованість факторинговій компанії, після чого отримує більшу частину платежу, як правило, 70–90% вартості заборгованості у вигляді кредиту, решту грошових коштів перераховують після стягнення боргу за вирахуванням плати за факторингові послуги.

Облік векселів, що надаються покупцям, становлять фінансову операцію з продажу їх банку або іншому фінансовому інституту за визначеною ціною і являють собою форму комерційного кредиту.

Перевагами використання векселю є те, що він засвідчує безумовне грошове зобов’язання векселедавця сплатити векселедержателю після настання строку визначену суму грошей. Форфейтинг становить фінансову операцію по експертному товарному кредиту шляхом передачі переказного векселя банку зі сплатою комісійної винагороди [8, с. 61].

Овердрафт є формою короткострокового кредиту, що надається надійному клієнту банком понад його залишок на поточному рахунку в цьому банку в межах заздалегідь обумовленої суми шляхом дебетування його рахунку. При цьому банк проводить платежі за клієнта на суму, що перевищує залишок коштів на його поточному рахунку. Вартість овердрафту вища за вартість звичайного кредиту, тому його застосування доцільне лише у крайніх випадках, коли в підприємства виникла нагальна потреба у вільних обігових коштах [9].

Здійснення контролю розрахунків полягає в постійному моніторингу ситуації по розрахун ках та швидкого реагування у разі можливості настання несприятливої для підприємства події.

Також під час підвищення розмірів вхідних потоків доцільно: здійснювати диверсифікацію асортименту шляхом внесення до переліку взаємодоповнюючих та взаємозамінних товарів; удосконалювати склад товарообороту; оптимізувати графік роботи підприємства, постійне оновлення та доповнення асортименту.

Доцільно використовувати резерви зростання рівня доходу від реалізації товарів, а саме: скорочення кількості посередників під час закупівлі товару; використання системи цінових знижок у процесі закупівлі товарів; здійснення зовнішньоекономічної діяльності із закупівлі товарів за сприятливого для цього клімату; закупівлю товарів на сезонних розпродажах, створення сезонних товарних запасів; розвиток власного виробництва.

Зменшення вихідних грошових потоків можливе за рахунок: зменшення постійних витрат; зменшення рівня умовно-змінних витрат; відтермінування виплат дивідендів та відсотків [8, с. 62]. Загальне зменшення витрат можливо досягти за рахунок зниження витрат сировини та матеріалів, палива та енергії на одиницю продукції, зниження витрат заробітної плати на одиницю продукції, що поєднується з мобілізацією внутрішніх резервів підприємства, скороченням адміністративно-управлінських витрат, ліквідацією непродуктивних витрат і втрат.

Насамперед зменшення постійних витрат можна досягти за рахунок: скорочення чисельності працівників із погодинною формою оплати праці, насамперед управлінської ланки; зменшення розмірів посадових окладів та фіксованих надбавок; скорочення обсягу орендованої та складської площі; пошуку альтернативних варіантів оренди необхідних основних фондів із мінімальною ставкою орендної плати; мінімізації вартості залучених зовнішніх фінансових ресурсів; скорочення бюджету рекламних заходів; скорочення витрат на обслуговування автотранспортних засобів; обмеження та раціоналізації використання автотранспорту; впровадження режиму економії

використання електроенергії, топливо-паливних та інших видів ресурсів; раціоналізації графіка проведення поточного та профілактичного ремонту обладнання тощо.

Зменшення рівня умовно-змінних витрат можливе за рахунок: скорочення розміру відрядних розцінок, рівня преміальних виплат, інших видів виплат персоналу, що залежить від обсягу діяльності; зниження рівня втрат товарів у процесі зберігання, передпродажної підготовки, реалізації; раціоналізації використання фасувального обладнання, пакувальних матеріалів; удосконалення управління товарними запасами; вибору оптимальних умов залучення зовнішніх автотранспортних засобів для перевезення товарів за критерієм мінімізації відрядних ставок оплати; раціоналізації внутрішніх перевезень; скорочення часу розвантажувальнонавантажувальних робіт тощо.

Із посиленням конкуренції та погіршенням економічної ситуації набуває актуальності питання оптимізації збутової політики підприємства. Оптимізувати збут можливо за рахунок активізації та перегляду маркетингової політики підприємства, що повинна бути спрямована на вирішення питань з додатковою рекламою, наданням додаткових послуг у межах наявних ресурсів, фірмової торгівлі. У результаті впровадження правильної маркетингової стратегії підприємство зможе збільшити реалізацію продукції та вийти із кризової ситуації.

Також до етапів збутової політики слід додати процес реалізації готової продукції на складах, що може включити роздрібну торгівлю в новостворених пунктах чи самих складах, надання додаткових знижок за купівлю оптом чи продаж за зниженими цінами у разі купівлі зі складу, що зменшить витрати на транспортування, тощо.

Наступним напрямом покращання фінансового стану є мобілізація внутрішніх резервів, що включає в себе: реструктуризацію активів підприємства; зміну структури та складу активів балансу; перетворення в грошову форму наявних матеріальних та фінансових активів [10, с. 28].

Внутрішні резерви підприємства складаються з явних та прихованих. Виявлення явних резервів здійснюється через ліквідацію втрат окремих видів ресурсів, перевищення норм їх витрачання. Для економії матеріальних ресурсів необхідне вдосконалення технологічного оснащення виробництва та поліпшення організації матеріально-технічного забезпечення. Технологічне оснащення виробництва включає в себе низку дій, пов'язаних із виробничо-технічними заходами, а саме локалізацію морального та фізичного старіння і зносу обладнання, тобто його вдосконалення, впровадження нової техніки та технологій, що дадуть змогу застосовувати більш економні види сировини, палива, зменшать відходи та матеріальні втрати ресурсів, дадуть змогу їх повторного використання. До організаційно-економічних напрямів економії ресурсів можна віднести: використання якісної сировини і матеріалів, підвищення наукового рівня обізнаності персоналу, що дасть змогу переглянути нормування ресурсів і перепланувати матеріаломісткість продукції, впровадити та розробити науково обґрунтовані норми втрат сировини та матеріалів у відповідності до наявних технологій. Шляхами вдосконалення фінансового стану підприємства через виявлення прихованих резервів є: здача в оренду основних фондів, які не повною мірою використовуються у робочому процесі; використання зворотного лізингу.

Завершальною групою напрямів покращання фінансового стану підприємства є їх економічна інтеграція.

У період поширення світових інтеграційних процесів, поглиблення взаємодії підприємств задля повнішого задоволення власних потреб у відповідній сировині, матеріалах, товарах і послугах застосовується і на рівні країни, галузі, регіону та окремо взятих підприємств у формі горизонтальної та вертикальної інтеграції.

Важливість горизонтальної та вертикальної інтеграції полягає в тому, що в період поступового насичення багатьох товарних ринків та все більшої присутності на внутрішньому ринку іноземних фірм спостерігається підвищення інтенсивності конкуренції та неможливості вітчизняного виробника конкурувати

з ними через високу собівартість власної продукції. Все це вимагає розроблення нових підходів та нових стратегічних маркетингових рішень задля підвищення власної конкурентоспроможності. Одним із таких рішень для зменшення впливу зовнішнього та внутрішнього середовища на підприємство та покращання його фінансового стану є використання механізму інтеграції, що сприяє побудові закінчених технологічних ланцюгів, забезпеченню координації обсягу продаж, зниженню затрат на одиницю продукції, зростанню продуктивності праці, підвищенню стійкості підприємств, отриманню ним фінансової стабільності, зниженню рівня невизначеності в постачанні та збуті продукції, зміцненню позицій об'єднання підприємств на ринку даного виду товарів і послуг, диверсифікації виробництва для зниження ризиків. Саме інтеграційні процеси на підприємстві дадуть змогу покращати якість продукції за рахунок використання модернізованого обладнання, зменшити їх собівартість, залучити додаткові кошти та ресурси у виробництво, підвищити конкурентоспроможність за рахунок об'єднання фірм та покращення потенціалу тощо.

Основними цілями під час взаємодії підприємств є: можливість зменшити витрати; поліпшення власної технологічної бази за рахунок економії коштів під час закупівлі матеріалів, сировини, тобто здійснити певний перерозподіл коштів; зменшення обсягу конкуренції в результаті об'єднання та злиття підприємств на одній виробничій та організаційній основі; можливість зменшення витрат під час постачання, невизначеності у збуті тощо.

У процесі розвитку інтегрованого виробництва можна виділити чотири стадії формування інтеграційних зв'язків: встановлення зв'язків між раніше не пов'язаними виробничогосподарськими одиницями; посилення існуючих зв'язків, набуття ними характеру системи; збільшення кількості і встановлення якісно нових зв'язків; поява нових інтегративних (цілісних) властивостей у системі, тобто зміна структури системи.

Горизонтальна інтеграція є поєднанням в одній формі виробництва різнорідної продукції на єдиній сировинній чи технологічній основі і передбачає пошук можливостей здійснення закупівель разом з іншим покупцем [11, с. 142].

Вона є досить привабливою для підприємств, в яких немає достатнього рівня забезпеченості власними обіговими коштами та від'ємне значення маневреності капіталу, тому ці підприємства об'єднуються шляхом злиття або придбання і в результаті створюються кращі можливості для здійснення їхньої діяльності. У результаті спільних закупівельних операцій збільшується обсяг поставок, що дає змогу отримати додаткові знижки від постачальників. Такі підприємства збільшують можливості збуту на ринку своєї продукції, а зі збільшенням обсягу реалізації підвищується й їхня кредитоспроможність, тобто можливість додаткового залучення кредитів, зменшується собівартість виробленої продукції, наданих послуг, при цьому підвищуються прибутковість та рентабельність. Збільшення капіталу за горизонтальної інтеграції дає можливість для оновлення обладнання, а отже, і для підвищення якості продукції та послуг, можливості збільшення закупівель та ін. Отже, за рахунок горизонтальної інтеграції у підприємств з'являється можливість покращати свій фінансовий стан та підвищити ефективність власної діяльності.

Вертикальна інтеграція є поєднанням в одній формі різних галузей виробництва, що сприяє об'єднанню з ключовими постачальниками сировини та матеріалів. Також вона передбачає проведення моніторингу цін на сировину, виходу на ринок нових потенційних постачальників як альтернативу більш дорогим матеріалам [11, с. 145]. Перевагами вертикальної інтеграції є можливість контролювати ціни на сировину та матеріали, знижувати витрати і тим самим покращувати конкурентне становище, забезпечувати своєчасне постачання сировини, загалом підвищити якість продукції та наданих послуг, залучати нових клієнтів та частково диверсифікувати діяльність підприємства.

Модель вертикальної інтеграції дає змогу більш детально планувати виробництво, гарантуючи оптимальне завантаження виробничих потужностей, контролювати процеси виробництва; вирішувати проблеми неплатежів; контролювати процеси виробництва, переробки та реалізації; оперативно приймати управлінські рішення та отримувати максимальний економічний ефект.

ВИСНОВКИ

У ході проведеного дослідження було виявлено, що діяльність будь-якого підприємства орієнтується на одержання певних результатів. Серед переваг, якими користується фінансово стабільне підприємство, можна виділити прискорення процесу отримання кредитів, привернення уваги перспективних інвесторів для залучення більшої суми інвестицій. Завдяки цьому можливим стає підвищення репутації підприємства, його позбавлення від залежності від різких змін ринкової кон'юнктури, зменшення ризиків опинитися на краю банкрутства. Отож, відповідно до поставлених у даному дослідженні завдань було розглянуто явище аналізу фінансового стану підприємства та проведено його на прикладі ТОВ «Урочище Журавське», що дало змогу сформувати певні висновки.

Встановлено, що існує безліч варіантів трактування як фінансового стану підприємства, так і безпосередньо його аналізу, а також класифікацій та методів фінансового аналізу. Незважаючи на відсутність єдиної думки щодо визначення поняття аналізу фінансового стану підприємства, кожен з дослідників робить акцент на тому, що фінансовий аналіз полягає у здійсненні оцінки фінансового стану підприємства, основних показників його діяльності на основі зібраної, перетвореної та використаної фінансової інформації з подальшою інтерпретацією отриманих результатів для прийняття вдалих управлінських рішень.

В роботі обгрунтовано, що аналіз ліквідності підприємства здебільшого здійснюється на базі трьох основних відносних коефіцієнтів – коефіцієнта поточної, швидкої та абсолютної ліквідності. Рентабельність, у свою чергу, аналізується у рамках обчислення витратних, дохідних та ресурсних показників, серед яких коефіцієнти рентабельності продукції, реалізації, оборотного капіталу, власного капіталу тощо. Висока ліквідність та рентабельність постають основою для стійкого становища компанії, інструментом привернення потенційних бізнес-партнерів, оскільки саме ці критерії вказують на

спроможність компанії погасити зобов’язання, зберігати незалежність від негативних впливів.

Проаналізовано різні підходи до визначення рівня фінансової стійкості підприємства, що є невід’ємною частиною його загального фінансового стану. Незважаючи на велику кількість способів визначення фінансової стійкості та безліч комбінацій її коефіцієнтів, основними трьома підходами до визначення фінансових показників було встановлено коефіцієнтний, агрегатний та інтегральний, оскільки за їх допомогою на базі абсолютних та відносних показників, типу фінансової стійкості можна визначити, які показники необхідні для подальшого дослідження діяльності компанії. Правильний підбір показників та метод їх розрахунку є істотною передумовою вдалої оцінки поточного функціонування підприємства та його фінансової стабільності.

Проведено аналіз активів та пасивів ТОВ «Урочище Журавське» та встановлено, що у структурі активів переважає дебіторська заборгованість, що неоднозначно впливає на загальний стан компанії, а у структурі пасивів – позиковий капітал переважає власний останні 2021-2022 рр., що також негативно впливає на розвиток компанії. На основі аналізу балансу ТОВ «Урочище Журавське» було також проведено аналіз на наявність ознак «хорошого балансу» і виявлено, що майже протягом всього аналізованого періоду баланс не відповідав цим ознакам. Показники рентабельності підприємства протягом 2018-2022 рр. вписувалися у свої нормативи та показували позитивну динаміку.

На основі визначених загальних проблем було сформовано конкретні рекомендації для ТОВ «Урочище Журавське» з метою покращення його фінансового стану. Серед них фігурують збільшення величини власного оборотного капіталу за рахунок зростання власного капіталу, застосування позик на довгостроковій основі, а також зменшення дебіторської заборгованості шляхом складання списку боржників та мінімізації ризиків несплати їх боргів, а також використання гармонійного менеджменту рентабельністю, прогнозуванням звітності.

Підбиваючи підсумки виконаної роботи, можна відзначити, що високі показники фінансового стану компанії виступають запорукою її успіху та подальшого стабільного розвитку. Аналізоване підприємство показало достатньо високі результати фінансової діяльності. Незважаючи на це, дана компанія ще має деякі проблемні аспекти діяльності, які створюють потребу негайного застосування вказаних методів покращення фінансової стану підприємства.

СПИСКОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Старинець О. Г. Методи фінансового аналізу діяльності підприємств у системі антикризового управління. *Науковий вісник Ужгородського національного університету.* Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2018. - №17(2). С. 87-91. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/22363

2. Марцин В.С. Надійність, платоспроможність та фінансова стійкість-основні складові оцінки фінансового стану підприємства. *Економіка, фінанси, право*. 2009. №7. С.26-29.

3. Таранюк К.М. Шляхи удосконалення фінансового стану підприємства. URL: http://www.rusnauka.com/35_OINBG_2010/Economics/73896.doc.htm.

4. Григораш Т.Ф. Оцінювання рентабельності власного капіталу підприємств України за видами економічної діяльності. *Ефективна економіка*. 2016. № 2 URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4793.

5. Троц І.В. Статистичний огляд банкрутства українських підприємств: національний та регіональний аспект. *Вісник соціально-економічних досліджень.* 2014. Вип. 3–5. С. 170–178.

6. Федоренко В.І. Оцінка та динаміка фінансового стану підприємства. К. : Либідь, 2010. 227 с.

7. Зянько В.В. Оцінка кредитоспроможності підприємств на основі аналізу грошових потоків та застосування рейтингових вимірників. *Вісник ВПІ*. 2010. № 5. С. 34–41.

8. Карпенко Г.В. Шляхи вдосконалення фінансового стану підприємства. *Економіка держави*. 2010. № 1. С. 61–62.

9. Бутенко О.І. Деякі особливості овердрафтного кредитування. Українська наука в мережі Інтернет. URL: http://intkonf.org/ken-butenko-oi-deyaki-osoblivosti-overdraftnogo-kredituvannya/.

10. Марцин В.С. Надійність, платоспроможність та фінансова стійкість – основні складові оцінки фінансового стану підприємства. *Економіка, фінанси, право*. 2009. № 7. С. 26–29.

11. Данильчук І.В. Сутність фінансового стану підприємства та пошук управлінських рішень щодо забезпечення його ефективності. *Економічний вісник університету: Збірник наукових праць*. 2011. № 17/2. С.105-108. .

12. Аверіна М.Ю. Аналіз та оцінка фінансового стану підприємства: шляхи покращення. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. №9. С. 92-100.

13. Кірейцев Г.Г. Фінансовий менеджмент: [підручник] . Одеса: ОНАЗ ім. О.С. Попова, 2012. 88 с.

14. Курочкіна О. К. Рентабельність підприємства як основний показник ефективності його діяльності. *Міжнародний науковий електронний журнал ЛОГОΣ*.. 2020. С. 1-5. URL: https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/2663-4139/article/view/6877

15. Бланк І.А. Управління фінансовими ресурсами підприємства: навч. посіб. К.: Эльга, 2011. 574 с.

16. Павловська О.В. Фінансовий аналіз: навчаль но методичний посібник для самостійного вивчення. К.: КНЕУ, 2010. 388 с.

17. Фролова Т.О. Фінансовий аналіз: навчально ме тодичний посібник для самостійного вивчення. К.: Видавництво європейського універси тету, 2011. 253 с.

18. Шеремет О.О. Фінансовий аналіз: [навч. посіб.]. К.: Кондор, 2005. 196 с.

19. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2010. 662 с.

20. Костирко Р.О. Фінансовий аналіз: [навч. посіб.]. Х.: Фактор, 2007. 784 с.

21. Базілінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.]. К.: Центр учбової літератури, 2009. 328 с.

22. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз: підруч. К.: Центр учбової літератури, 2009. 566 с.

23. Малій О.Г. Фінансові ресурси підприємств та джерела їх формування: теоретичні аспекти. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. 2016. N 2. С. 71–74.

24. Малій О.Г. Фінансове забезпечення інноваційної діяльності в Україні. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка: Економічні науки*, 2018. Випуск 193. С. 247-256.

25.Стецюк П.А. Стратегія і тактика управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств: монографія. Київ: ННЦ ІАЕ, 2009. 370 с.

26.Олійник Л.В. Стратегічні напрямки забезпечен ня фінансової стабільності підприємства. *Фінанси, облік, банки*. 2017. С. 118-124.

27. Іщенко Н.А. Управління фінансовим станом підприємства та напрямки його удосконалення. *Економіка і фінанси*. 2015. N 1. С. 56-61.

28.Чемчикаленко Р.А. Теоретичні основи управ ління фінансовим станом підприємства. *Гроші, фінанси і кредит*. 2019. С. 350-354.

29. Крухмаль О.В. Антикризове управління в забез печенні фінансової стійкості банківської системи: навч. посіб. Суми: УАБС НБУ, 2011. 198 с.

30. Литвин Б.М. Фінансовий аналіз: [навч. посіб.] К.: Хай Тек Прес, 2008. 336 с.

31. Прокопенко І.Ф. Курс економічного аналізу: під ручник для студентів ВНЗ / Харків: Легас, 2004. 266 с.

32.Череп А.В., Кириченко Л.А. Проблеми визначення фінансового стану підприємств в умовах фінансової кризи. *Держава і регіони*. 2008. № 6. С. 233–236.

33.Обущак Т.А. Сутність фінансового стану підприємства. *Актуальні проблеми економіки.* 2009. № 9. С. 92–100.

34. Крамаренко Г.О. Фінансовий аналіз: [підручник]. К.: Центр учбової літератури, 2008. 392 с.

35. Білик М.Д. Фінансовий стан підприємства: теорія, методика. *Формування ринкових відносин в Україні.* 2013. N 5. С. 86-92.

36. Дем'яненко М.Я., Лузан Ю.Я. Фінансовий словник довідник / за редакцією Де м'яненка М.Я. К.: ІАЕУААН, 2005. 507 с.

37. Коробов М.Я. Фінанси промислових підприємств: підруч. для студ. екон. вузів і факультетів. К.: Либідь, 2010. 160 с.

38. Юнін О. С., Круглова О. О., Савєльєва М. О. та ін. Фінансово-економічний словник : словник-довідник. Дніпро, 2018. 164 с.

39. Литвин Б. М., Стельмах М. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ, 2008. 336 с.

40. Шморгун Н. П., Головко І. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ, 2006. 528 с.

41. Фінансовий аналіз: [навч. посіб.] / М.Д. Білик, О.В. Павловська, Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмержицька; вид. 2 е, без змін. К.: КНЕУ, 2009. 592 с.

42. Фінанси підприємств: підручник / [А.М. Под дєрьогін, М.Д. Білик, Л.Д. Буряк та ін.]; кер. кол. авт. і наук. ред. А. М. Поддєрьогін; 8-ме вид., перероб. та допов. Київ: КНЕУ, 2013. 520 с.

43. Фінансовий аналіз: навч. посібник / М.Д. Білик, О.В. Павловська, Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмержицька; Вид. 2 ге, без змін. К.: КНЕУ, 2009. 588 с.

44. Бодруг Т.М. Сутність аналізу та управління фінан совим станом підприємств України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. No22. С. 20-24.

45. Гриценко Т.В., Бровко Л.І. Теоретичні та практичні аспекти управління фінансовим станом підприємства в сучасних умовах. *Молодий вчений*. 2018. N9. С. 465-469.

46. Яцух О.О., Захарова Н.Ю. Фінансовий стан підприємства та методика його оцінки. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління.* 2018. Том 29 (68). № 3. С. 173-180.

47. Про затвердження Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації: Наказ Міністерства фінансів України та Фонду державного майна України від 26.01.2001 N 49/121. URL : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/ z012101

48. Щодо Методичних рекомендацій по аналізу фінансово господарського стану підприємств та орга нізацій: Лист Державної податкової адміністрації Украї ни від 27.01.98 N 759/10/20 2117. URL : http://search.ligazakon.ua/ l_doc2.nsf/link1/GDPI1722.html.

49. Про затвердження Порядку проведення оцінки фінансового стану потенційного бенефіціара інвестиційного проекту, реалізація якого передбачається на умовах фінансової самоокупності, а також визначення виду забезпечення для обслуговування та погашення позики, наданої за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій, обслуговування якої здійснюватиметься за рахунок коштів бенефіціара: Наказ міністерства фінансів України від 14.07.2016 р. № 616. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1095-16#Text

50. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності доступу»: Наказ міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13

51. Про затвердження Порядку проведення оцінки фінансового стану потенційного бенефіціара інвестиційного проекту, реалізація якого передбачається на умовах фінансової самоокупності, а також визначення виду забезпечення для обслуговування та погашення позики, наданої за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій, обслуговування якої здійснюватиметься за рахунок коштів бенефіціара: Наказ міністерства фінансів України від 14.07.2016 р. № 616. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1095-16#Text

52. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності доступу»: Наказ міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13

53. Розвиток підприємництва : Статистична інформація Державної служби статистики України. URL : http://www.ukrstat.gov.ua/.